Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 125 (9621). • 1989 йил 1 июль • Баҳоси 5 тийин.

ШАНБА СОНИ

Бугунги сонда:

• Қайта қуриш йўлидан — 1-БЕТ

• *Анъанавий байрам* — 3-БЕТ

• *Табиат — инсон бешиги* — 4-БЕТ

• Ётоқхоналарга эътибор шуми? — 6-БЕТ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

29 июнь куни Москвада, СССР Олий Советининг мажлислар залида СССР Олий Совети Раиси М. С. Горбачев раислигида СССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

М. С. Горбачев мажлисни очар экан, иш тартиби масалалари хусусида изоҳ берди. Айрим депутатлар, деди у, ҳукумат составига кўрсатилган номзодларни муҳокама қилиш чўзилиб кетаяпти, кўп нотиқлар бир хил гапни айтишаяпти, деб ҳисобламоқдалар. Депутатлар СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари лавозимига номзодларни практикада ҳозир таркиб топганидек муҳокама қилишни, министр лавозимларига номзодлар хусусида эса СССР Олий Советининг тегишли комитетлари раислари ахборотларини тинглашни таклиф қилмоқдалар. Бу, албатта, зарур бўлиб қолганида министрлик лавозимларига номзодларга муҳим ва долзарб муаммолар хусусида савол беришни истисно этмайди, шундай қилсак, номзоднинг позициясини ҳам, у ишлаётган тармоқдаги вазиятни ҳам батафсилроқ аниқлаб олиш мумкин бўлади.

А. П. Бирюковани СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, Министрлар Советининг социал тараққиёт масалалари бюроси раиси этиб тайинлаш тўғрисида таклиф киритилади.

А. П. Бирюкова саволларга жавоб берар экан, пенсия таъминоти тўғрисидаги янги қонун қандай тайёрланаётгани ҳақида сўзлаб берди, шу йилнинг ўзидаёқ ушбу қонун Олий Советга тақдим этилади ва умумхалқ муҳокамасига ҳавола қилинади, деб таъкидлади. Мазкур қонун пенсионерлар қайси йили пенсияга чиққанларидан қатъи назар пенсионерларнинг барча табақалари учун социал жиҳатдан адолатли бўлиши зарурлиги таъкидланди. Номзод пенсионерлар учун муайян иш ҳақи энг юқори миқдори белгилаб қўйилиши бекор қилинадиган касб-корлар рўйхатини кенгайтириш зарурлиги тўғрисидаги фикрга ҳам қўшилди.

А. П. Бирюкова Тожикистоннинг бир қанча районларида ва ортиқча ишчи кучи бўлган бошқа айрим регионларда енгил саноат корхоналарининг чоғроқ филиалларини бунёд этиш тўғрисидаги таклифга ҳам ижобий баҳо берди. Бу, деди у, халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга имкон берган бўлур эди.

Номзод хотин-қизлар аҳволини яхшилаш юзасидан давлат программаси ишлаб чиқилиши лозимлигини маъқуллаб гапирди, мазкур программа аёллар турмушининг барча жиҳатларини қамраб олган бўлур эди. КПСС XXVII съезди ва XIX партия конференциясининг топшириғига мувофиқ ВЦСПС ҳар йилги отпуска муддатини, биринчи навбатда аёлларга ана шундай отпуска муддатини узайтириш тўғрисида қонун тайёрлаётгани маълум қилинди. Аммо бунинг учун биз ҳаммамиз яхшироқ ишлашимиз керак, деб таъкидлади номзод.

Соғлиқни сақлаш соҳасини юксалтириш учун зўр бериб ишлаш керак. Идоралар ва корхоналарга ўз маблағи эвазига курортлар ва профилакторийлар қуришни тақиқлайдиган барча чеклашларни бекор қилиш лозим. Шундан кейин А. П. Бирюкова мамлакатда новатор врачлардан С. Н. Федоров, Г. А. Илизаров, Н. А. Касьян методикалари бўйича ишлайдиган клиникаларнинг кенг тармоғини бунёд этиш тўғрисида қарор қабул қилинганлигини айтди.

Раислик қилувчи СССР ҳукумати составига кирадиган номзодларни муҳокама қилишнинг регламентини белгилаб олишни тавсия этади.

Депутатлар номзодларни муҳокама қилишга 45 минут ажратиш ҳақида қарор қабул қилдилар.

Номзод саволларга жавоб беришни давом эттирар экан, физкультура ва спорт учун ажратилаётган маблағлар ҳажмини эълон қилиш зарурлиги ҳақида гапирди. У бу йил ана шу маблағ 2,9 миллиард сўмни ташкил этишини айтди, шунинг қарийб ярми иттифоқ ва республика давлат бюджетларига тўғри келади.

Шундан кейин А. П. Бирюкова номзодини муҳокама қилишга киришилди.

Депутат Г. Н. Киселев номзоднинг ғоят ишчанлик фазилатларини таъкидлаб ўтди. Депутатнинг фикрича, номзод қайта қуришда фаол иштирок этмоқда, одамларнинг эҳтиёжларини зийраклик билан пайқаб олмоқда, у сўзининг устидан чиқадиган одам.

(Давоми иккинчи бетда).

ЯРИМ ЙИЛЛИК ПЛАН БАЖАРИЛДИ

ПАРКЕНТ. (**Телефон орқали олинди**). Районда илғор тажрибаларни оммалаштириш, меҳнатни ташкил этишнинг янги усулларини ишлаб чиқаришга дадил жорий этиш сўнгги пайтда чорвачиликни жадал ривожлантириш, қарамоллар маҳсулдорлигини ошириб боришда катта роль ўйнамоқда. Ана шу ҳисобга белгиланган топшириқлар муваффақиятли бажарилмоқда. Куни кеча район чорвадорлари давлатга барча турдаги чорвачилик маҳсулотлари сотиш бўйича 1989 йилнинг ярим йили планларини муддатидан олдин бажарганликларини маълум қилдилар. Шу кунгача улар қабул пунктларига пландаги 3670 тонна ўрнига 3800 тоннадан ортиқ сут, 488 тонна ўрнига 500 тоннадан кўп гўшт етказиб бердилар. Шунингдек, давлатга олти ойлик планда белгиланганидан салкам 20 минг дона кўп тухум сотилди.

Эришилган муваффақиятга «Коммуна» совхози меҳнаткашлари салмоқли ҳисса қўшдилар. Бу хўжаликда ҳозиргача 441 тонна ўрнига, 480 тоннадан ортиқ сут сотилди. Планга қўшимча 5 тонна гўшт, 22 минг дона кўп тухум етиштирилди. Совхозда айни кунларда ҳар бир сигирдан 9 килограммдан ошириб сут соғиб олинмоқда.

«Паркент», «Прогресс», Энгельс номли совхозларнинг чорвадорлари эришаётган натижалар ҳам қувончли бўлаяпти. Бу хўжаликларнинг чорвачилик маҳсулотлари сотиш бўйича ярим йиллик планини бажариб қўйганларига анча бўлди.

Районда қорамоллар маҳсулдорлигини янада ошириш учун курашиш билан биргаликда қишловга ем-хашак жамғариш ишлари ҳам қизғин бораяпти.

С. ИСЛОМОВ.

«НАСЛЧИЛИК» КООПЕРАТИВИ ИШ БОШЛАДИ

ОҲАНГАРОН. Яқинда бу ерда район хўжаликлари вакиллари иштирокида бўлиб ўтган йиғилишда «Наслчилик» кооперативи ташкил этишга қарор қилинди.

Кооперативга тажрибали чорвадор Ш. Эрназаров раислик қилмоқда. Ҳозирги кунда кооператив хўжаликлар билан шартномалар тузишни бошлаб юборди. Наслчиликда фан ютуқларини ва илғор усул, тажрибаларни кенг жорий қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган кооперативчилар асосий эътиборни чорвачиликда меҳнат унумдорлигини оширишга, сунъий урчитиш пунктларини наслли буқалар уруғи билан таъминлаш муаммосини ҳал этиш учун курашадилар.

Хўжаликлар ҳам ўз навбатида кооперативнинг ривожига ҳар томонлама кўмак берадилар.

А. НАВРЎЗОВ.

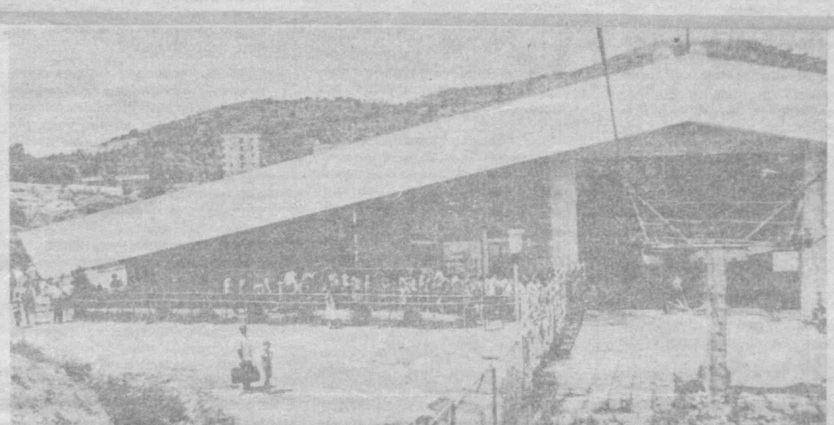

А. ЗУФАРОВ суратлари.

• Тоғли қишлоқ манзаралари

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Александра Павловна номзоди комиссиялар ва комитетларда кўриб чиқилаётганида кўпгина депутатлар социал ривожланиш бюроси ихтиёридаги тармоқлар жуда кўп эмасмикан, деган масалани ўртага қўйдилар, деди нотиқ. Чамаси, бу фикрга қўшилиш керак, деб хулоса чиқарди депутат. У ана шу бюро составида инсон турмуши ва меҳнатига доир маънавий, гуманитар соҳа билан шуғулланадиган мустақил бўлинма тузиш лозимлиги ҳақида ўз мулоҳазаларини айтди.

Депутат **В. И. Семуха** юксак давлат лавозимига даъвогарнинг вазифасига кирадиган аҳоли сиҳат-саломатлигини сақлаш муаммолари тўғрисида сўзлади. Унинг фикрича, асосий масала, яъни мамлакатда одамларни қандай даволашаётгани эътибордан четда қоляпти. У соғлиқни сақлаш системасини барча зарур нарсалар билан таъминлаш хусусида батафсил гапирди. Миллатнинг соғлиғи учун, деди нотиқ, пулни аямаслик керак. Чунки фақат соғлом одамларгина меҳнат унумдорлигини оширишлари, ҳозир олдимизда турган иқтисодий муаммоларни муваффақиятли ҳал этишлари мумкин. Депутат, аввало, диагностика ускуналари етишмаётганлиги, дори-дармонлар ниҳоятда тақчиллиги билан боғлиқ бўлган медицина муассасалари ишидаги камчиликлар ҳақида сўзлади. Депутат чет элдан дарҳол дори-дармонлар сотиб олиш учун камида 500 миллион сўмлик чет эл валютаси ажратиш керак, деган таклифни айтди.

Депутат **А. Я. Неумивакин** ҳукумат структурасида социал масалалар билан шуғулланадиган орган бўлиши кўзда тутилганлигини мамнуният билан қайд этди. Социал ривожланиш бюросига ана шу муаммоларни ҳал этишда жон куйдираётган А. П. Бирюкова раҳбарлик қилаётгани жуда соз. Инвалидларнинг манфаатлари хусусий манфаат эмаслигини таъкидлаб, нотиқ ҳукумат шаънига бир қанча истакларни айтди. Жумладан, пенсиялар миқдорига эътиборни қаратди, болалигидан инвалид бўлиб қолган кишиларни унутмасликни илтимос қилди. Инвалидларни иш билан таъминлаш, улар учун корхоналар очиш муҳимдир.

Маслаҳат овози ҳуқуқидан фойдаланган халқ депутати **Р. Л. Тен** А. П. Бирюкова номзодини қўллаб-қувватлашни илтимос қилди. Нотиқ енгил саноат қишлоқ хўжалигидан кейин социал жиҳатдан сира ҳимоя қилинмаган тармоқдир, деб уқтирди. У ишлаб чиқаришни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш, хотин-қизларнинг меҳнат шароитини ўзгартириш зарурлигига эътиборни қаратди. У регионлардаги иқтисодий муносабатларни яхлит бўғинда кўриб чиқиш лозим, деб уқтирди.

А. П. Бирюкова тақдим этган мароқли, сафарбар этувчи иш программаси аёлларнинг меҳнати ва турмуши билан боғлиқ бўлган мураккаб масалаларни ҳал этишга ёрдам беради, деб умид қиламиз, деди депутат **З. П. Пухова.** Бу масалаларнинг энг муҳими шуки, аёллар тез орада тунги сменаларда ишламайдиган бўлиши керак. Нотиқ социалистик мамлакатлар фаолиятидан мисоллар келтириб, хотин-қизларга гўдакни боқиш учун уч йилга қадар отпуска бериш, пайсалга солмай ҳал этилиши лозим бўлган бошқа муаммолар ҳақида гапирди.

Депутат **Р. А. Убайдуллаева** А. П. Бирюковани СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари лавозимига тайинлашни маъқуллади. Аёлларнинг ҳозир ўткир бўлиб турган меҳнатини муҳофаза қилиш муаммоларига тўхталиб, нотиқ қуйидаги фактларни айтди: тўқимачилик саноатидаги меҳнатни муҳофаза этишнинг талаблари ва нормаларига мос бўлмаган иш ўринларида 4 миллион хотин-қиз ишламоқда. 400 минг хотин-қиз оғир жисмоний меҳнат билан банд. Кам малака талаб қиладиган ишларда 35 миллион хотин-қиз меҳнат қилмоқда. Депутатнинг фикрича, аёллар меҳнатини муҳофаза қилиш тўғрисида қонун қабул қилиш ҳақида ўйлаб кўрадиган вақт келди, енгил саноатга кўпроқ эркакларни жалб этиш, жуда бўлмаганда тунги сменаларда ишлашга жалб этиш тўғрисида ҳам ўйлаш керак,.

Депутат **В. Н. Степанов** соғлиқни сақлаш системасининг моддий таъминотига тааллуқли айрим конкрет масалаларга диққат-эътиборни қаратди. Унинг фикрича, бу тармоқда майда-чуйда ишлар бўлмаслиги керак. Нотиқ маош камлиги, тунги сменаларда ишлаш зарурлиги сабабли кичик медицина ходимлари етишмаётганлиги ҳақида сўзлади.

Музокара тўхтатилади.

Кўпчилик овоз билан депутатлар А. П. Бирюковани СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари этиб тайинлайдилар.

Шундан кейин мажлисда иш тартибига даҳлдор масалалар хусусида қизғин мунозара бўлди.

М. С. Горбачев мунозарага якун ясади.

У депутатларнинг номзодларга саволлар барвақт тайёрланади ва СССР Олий Совети палаталарининг раисларига берилади, шундан кейин эса ҳукумат аъзолигига номзодларга берилади, деб айтилган таклифни қўллаб-қувватлади. Номзодлар масалаларни саралаш, жавобни обдон ўйлаб бериш имкониятига эга бўладилар.

Иккинчидан: номзодлар комитетлар ва комиссияларда синчиклаб муҳокама қилиниб, шундан кейин Олий Совет кўриб чиқиши учун тақдим этилаётган экан, сессияда муҳокама қилинаётганида конкрет таклифлар ва мулоҳазаларга асосий эътибор бериш, мақтов нутқлардан воз кечиш мақсадга мувофиқдир.

В. К. Гусевни СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, Министрлар Советининг химия-ўрмон комплекси бюроси раиси этиб тайинлаш тўғрисида таклиф киритилади.

Депутатларнинг саволларига жавоб бериш учун сўз **В. К. Гусевга** берилади. У мамлакатнинг химия-ўрмон комплекси олдида турган вазифаларнинг бажарилишини таъминлайдиган программанинг асосий йўналишларини қисқача баён этди. Мамлакат халқ хўжалигининг барча тармоқларидаги фан-техника тараққиётининг бундан буёнги равнақи, шунингдек ҳар бир кишининг дори-дармон, кийим-кечак, озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондириш, ялпи қирғин қуролидан муҳофаза этиш шу комплекс тараққиётига боғлиқдир, деб таъкидлади номзод.

Кейинги вақтда экология вазиятининг кескинлашиши билан боғлиқ бўлган фавқулодда мураккабликлар пайдо бўлди, деб таъкидлади у. Ишлаб чиқаришнинг ташқи муҳитга ва одамларга зарарли таъсирини бартараф этмасдан туриб, тармоқнинг истиқболи бўлмайди ва кундалик иш аслида рўёбга чиқмайди. Шунинг учун ҳам комплексдаги ҳар бир корхонани янги чиқиндисиз технологиялардан фойдаланиб тубдан реконструкция қилиш асосида экологик вазиятни анча яхшилаш программамиздаги долзарб йўналишдир. Бу ишларни 1990—1995 йилларда амалга ошириш мўлжалланмоқда. XIII беш йилликда капитал маблағларнинг 85 проценти реконструкцияга йўналтирилади, ҳозирги беш йилликда ушбу кўрсаткич 47 процентни ташкил этади.

Халқ хўжалигининг ва катта бозорнинг химия-ўрмон комплекси асосий маҳсулотларига эҳтиёжи қондирилиши керак. Келгуси беш йилликда химия толаси, бўёқлар, шина, мебель, дори-дармонлар, конструкция пластмасаслари, кўп миқдордаги нефть маҳсулотлари тақчиллигига барҳам беришни мўлжаллаб турибмиз. Бунга, аввало, янги технологик жараёнларни жорий этиш негизида эришилади.

Депутатларнинг нутқларида тилга олинган етилган муаммолар хусусида бир-икки оғиз гапирмоқчиман. Биз шу йилнинг учинчи кварталида кир ювиш воситалари муаммоси ҳал бўлади, деб мўлжалламоқдамиз, деди нотиқ, шундан кейин эса бундай вазиятнинг қайтарилишига йўл қўймаслик ниятидамиз. Ҳисоб-китобларимизга қараганда, бир марта қўлланиладиган шприцларга бўлган эҳтиёжни тўла қондириш учун икки йил зарур бўлади. Бу йил эса соғлиқни сақлаш муассасаларига камида 500 миллион дона ана шундай шприц етказиб берамиз.

Биз социал тараққиётга оид барча давлат программаларининг бажарилишига эришишимиз шарт, деб уқтирди номзод, аммо ёғоч-тахта тайёрловчилар яшаётган посёлкаларга алоҳида эътибор берилади, ҳозир бу посёлкалар ночор аҳволдадир.

В. К. Гусев энг муҳим халқ хўжалик комплекси муаммолари хусусида ўз позициясини баён этганидан кейин депутатларнинг саволларига жавоб қайтарди.

Мен уч йилдан буён СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари лавозимида ишламоқдаман, деди В. К. Гусев, у ана шу фаолият якунлари ҳақида гапириб, комплекс техникавий-иқтисодий планларни ва мамлакат халқ хўжалигини химиялаштириш программасини бажараётганлигини, меҳнат унумдорлигининг ўсиш суръатлари юқорилигини, кўпгина корхоналарни тубдан модернизациялаш бошланганлигини таъкидлади. Аммо, танг қоладиган ери шундаки, маҳсулотнинг кўпгина турлари ҳозир ҳам тақчил бўлиб турибди. Шунинг учун ҳам, деб уқтирди номзод, мен ўз ишимдан, химия-ўрмон комплексининг фаолияти натижаларидан қониқаётганим йўқ.

Нотиқ мамлакатнинг бир қанча саноат районларида экология вазиятини яхшилаш тадбирлари тўғрисида сўзлаб берди.

Номзод Ўрмон саноати министрлиги ва ўрмон давлат комитетини бирлаштириш мақсадга мувофиқлиги тўғрисидаги фикрни рад этди, у ўз мулоҳазасини асослаб қуйидагиларни айтди: ёғоч-тахта тайёрлашда 22 идора қатнашмоқда, текшириб, йўналтириб турадиган орган зарур, бу орган ўрмонларнинг ваҳшийларча кесиб юборилиши пайини қирқиши керак. «Жамиятнинг маънавий ризқ-рўзи» бўлган қоғоз ишлаб чиқаришни кескин кўпайтириш лозимлиги ҳақида гапириб, нотиқ вақтли матбуот ва китоб нашр этиш учун, мавжуд қувватларни реконструкция қилиш эвазига қоғоз ишлаб чиқаришни икки баравар кўпайтириш программасини баён этди.

В. К. Гусев Ўрмон саноати министрлиги системасидаги хўжасизлик фактлари хусусида кескин танқидга қўшилди, меҳнат дуруст ташкил этилмаганлиги, транспорт борасидаги муаммолар сабабли ана шундай хўжасизлик содир бўлди, деб изоҳ берди.

Раислик қилувчи **А. И. Лукьянов** муҳокамада иштирок этган комиссиялар аъзоларининг салкам ярми В. К. Гусев номзодини қўллаб-қувватлашганини маълум қилди. Комиссияларда фикр-мулоҳазалар бор. Буларни СССР Олий Советига маълум қилиб қўйиш зарур.

Ўз фамилиясини айтмаган депутат тақдим этилган номзод хусусида комиссияларда жиддий гаплар бўлганини айтди. У В. К. Гусев бошчилик қилаётган комплекс сўнгги вақтда мамлакат аҳолисини халқ истеъмоли товарлари билан таъминлаш юзасидан қониқарсиз ишлаётганлигини кўрсатиб ўтди. Атроф-муҳит ифлосланаётгани айниқса таҳликага солмоқда. Биз ушбу номзодни синчиклаб ўрганиб чиқдик, деб сўзини давом эттирди нотиқ, ўртоқ Гусев билимдон раҳбардир, у химия-ўрмон комплекси соҳасини яхши билади. Депутатнинг фикрича, тармоқда содир бўлган аҳвол учун шу комплекснинг аввалги раҳбарлари айбдордир. Нотиқ В. К. Гусев номзодини тасдиқлашни таклиф этди.

Депутат **В. С. Шевченко** даъвогарга мурожаат қилар экан, халқ депутатлари эндиликда у ёки бу тармоқнинг вакилларигина эмас, деб таъкидлади. Депутатлар — давлат арбобларидир ва улар мамлакатга товарлар кераклигини тушуниб туришибди. Ушбу комплексдаги корхоналарни ёпиш йўлидан бориб бўлмайди. Аммо одамларнинг сиҳат-саломатлиги ва ҳаёти билан ҳам ўйнашиб бўлмайди. Шу муносабат билан депутат В. К. Гусевга мурожаат қилиб, шижоатлироқ бўлинг, қўл остингиздаги ташкилотлар ишига талабчанликни оширинг, деб даъват этди. Украинадаги қайта ишловчи комплекслардан мисоллар келтириб, нотиқ қабул қилинган қарорлар тўла-тўкис бажарилмаётганлигини исботлаб берди.

Депутат **Ю. К. Шарипов** Бошқирдистондаги экология вазиятининг аҳволи ташвишга солаётганлигини айтди. Автоном республикадаги чоғроқ территорияларда химия саноатининг йирик корхоналари ғуж жойлашган. Аммо шунга қарамай, янгиларини қуришга мойиллик бор. Нотиқ йирик корхоналар қурилади-ю, аммо одамларнинг социал жиҳатдан таъминланишига дуруст эътибор берилмайди, деб мажлис аҳли эътиборини шу масалага қаратди. Табиий ресурслар тасарруф этилаверади, атроф муҳит ифлос қилинаверади, социал масалалар эса ҳал қилинмаяпти. Атроф муҳитни муҳофаза этиш тадбирлари ҳам бажарилмаяпти.

Депутат **В. Д. Юдин** В. К. Гусев номзоди учун овоз бера олмаслигини айтди, унинг фикрича, химия ва химия-ўрмон комплексининг раҳбари мураккаб муаммоларни ҳал этишга мўлжалланган аниқ-равшан ва амалий иш программасини тақдим этгани йўқ. Номзоднинг нутқида, депутатнинг фикрича, зиддиятлар бор. Бир жиҳатдан В. К. Гусев ўрмон кесишни камайтириш зарурлиги ҳақида гапирса, иккинчи жиҳатдан планларнинг бажарилишини яъни ўрмон кўпроқ кесилаётганини бюронинг ютуғи деб ҳисобламоқда. Нотиқ депутатлар диққат-эътиборини комплексга кирадиган кўпчилик министрликларнинг фаолиятига комиссиялар ва комитетларда ижобий баҳо берилмаганига қаратди.

Депутат **М. Г. Раҳимов** экология муаммолари ҳақида гапирар экан, мамлакатга химия керак, тармоқда корхоналар қуришни давом эттириш лозим, деб таъкидлади. Аммо айни вақтда шуни ҳисобга олиш керакки, мамлакатдаги барча регионларга экология жиҳатдан тоза корхоналаргина зарур. Социал-маданий-маиший шароитлар ҳақида ҳам кўпроқ ғамхўрлик қилиш керак.

Нотиқ В. К. Гусев номзодини маъқуллади.

Иқтисодийислоҳот масалалари комитетининг раиси бўлган депутат **В. М. Вологжин** шу комитет В. К. Гусев номзодини муҳокама қилишда қатнашганлигини айтди. Талабчанлик билан, принципиал гаплашиб олинди. Номзоднинг экология муаммоларни ҳал этишга қаратилган ишларини қўллаб-қувватлаш зарур, деб топилди.

Озарбайжон ССР химия комплексини ривожлантиришдаги қусурлар туфайли кўпгина муаммолар пайдо бўлган регионлардан биридир, деди депутат **А. Х. Везиров.** Нотиқ номзодни қувватлаб, айни вақтда унга, Олий Совет комитетлари ва комиссияларига мурожаат қилиб, химия комплексини ривожлантириш билан боғлиқ бўлган инвестиция сиёсатида бир қанча масалалар ҳисобга олинишини илтимос қилди. У капитал маблағлар ва илмий куч-ғайратни, қувватларни тўла ўзлаштиришни таъминлашга йўналтириш зарурлигига эътиборни қаратди. Атроф муҳитга ва одамларнинг сиҳат-саломатлигига зарар қилмайдиган корхоналар қуриш керак, деган истак билдирилди.

Депутат **В. И. Огарок** даъвогар номзодини кўриб чиқаётганда унинг имкониятларини тўла ҳисобга олиш керак, деди.

Нотиқ Ўзбекистондаги химия-ўрмон комплексининг аҳволи ҳақида ўз мулоҳазаларини айтди. Чунончи, у республиканинг миллий даромаддаги ва ялпи ижтимоий маҳсулотдаги салмоғи 3 процентни ташкил этса шу тармоқ корхоналарнинг салмоғи 10—12 процентга етганлигини айтди. Бу экология вазиятига таъсир этмоқда, албатта.

Н. И. Рижков сўз олади. В. К. Гусев номзоди муҳокама қилинаётганда қизғин баҳслар бўлди, деди у. Шундай қилиб, мутахассис ва мамлакатимиздаги мураккаб комплекслардан бирининг раҳбари сифатида унга турли муносабат билдирилди. СССР Олий Совети комиссияларида ҳам СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари лавозимига шу номзод муҳокама қилинаётганида шунга ўхшаш фикрлар айтилган эди.

СССР Министрлар Советининг Раиси таклиф этилган номзод ва бутун комплекс хусусида ўз фикр-мулоҳазаларини айтди.

В. К. Гусев номзодига келганда мен ўз фикримда қоламан. Шу номзодни қўллаб-қувватлашингизни илтимос қиламан.

Номзод овозга қўйилади. Кўпчилик овоз билан В. К. Гусев СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари этиб тайинланади.

Шундан кейин СССР Олий Совети палаталарининг қўшма мажлиси ёпиқ, деб эълон қилинади.

30 июнь куни СССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

* * *

Куннинг иккинчи ярмида СССР Олий Совети комитетлари ва Иттифоқ Совети ҳамда Миллатлар Совети комиссияларининг мажлислари бўлди. Уларнинг планлари ва бундан буёнги ишини ташкил этишга оид масалалар муҳокама қилинди.

(ТАСС).

● 1 июль—Халқаро кооперация куни

ХИЗМАТ УСУЛЛАРИ ЯНГИЛАНМОҚДА

ОБЛАДСТИМИЗ кооператорлари аҳолининг 60 процентига савдо хизмати кўрсатмоқда. Сўнгги вақтларда савдода анчагина ўзгаришлар бўлди. Область матлубот жамияти хўжалик юритишнинг янги шароитларида ишлаб, ўтган йилги чакана товар обороти планини бажарди. Бу сўнгги беш йилда биринчи марта йиллик планнинг бажарилиши эди. Шу йилнинг беш ойлик плани ҳам тўла адо этилди. Бу даврда аҳолига пландагидан ташқари 38 миллион сўмликдан кўпроқ турли хил товарлар сотилди.

Биз аҳолига савдо хизмати кўрсатишнинг янги усулларини жорий этиш билан муттасил шуғулланмоқдамиз. Сўнгги бир ярим йил ичида доимий савдо шахобчалари бўлмаган аҳоли пунктларида кичик-кичик 150 та магазин очилди. Аҳолига қулайлик туғдириш учун магазинлар ва ошхоналарнинг иш тартиби қайта кўриб чиқилди. 700 та савдо корхонаси куни узайтирилган иш режимига ўтказилди. 35 та навбатчи магазинлар очилди. Тахта-ёғоч ва бошқа бинокорлик материаллари билан савдо қилувчи магазинлар тармоғи анча кенгайди. Барча озиқ-овқат магазинларини икки сменада ишлашга ўтказиш давом эттирилмоқда.

Область матлубот кооперациясининг шу йил январь ойида бўлиб ўтган X съездида озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш тармоғини янада ривожлантиришнинг аниқ программаси тасдиқланди. Шунга мувофиқ биз ўз корхоналаримизда колбаса маҳсулотлари, алкоголсиз ичимликлар, музқаймоқ ишлаб чиқаришни 1,8 баравар, кондитер маҳсулотлари тайёрлашни 4 баравар, мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқаришни 2,5 баравар, сабзавотни қайта ишлашни 1,5 баравар ва пиёзни қуритишни уч баравар кўпайтирамиз. Шу йилнинг июль ойида Янгийўл район матлубот жамиятининг консерва цехи ишга туширилади. Бу цехда ҳар йили шартли 5 миллион банка мева-сабзавот ва резаворлар консервалари тайёрланади. Паркентда нон заводи яқин кунлар ичида фойдаланишга топширилади. Энг янги технологик асбоб-ускуналар билан жиҳозланган бу корхона бир кунда 26 тонна нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш қувватига эга бўлади.

Ҳозирги вақтда фондлар бўйича бериладиган озиқ-овқат товарлари ресурслари етарли эмаслигини ҳисобга олиб, область матлубот жамияти правлениеси ўз корхоналарида маҳсулот тайёрлаш ва сотишни кўпайтиришга катта эътибор бермоқда. Агар 1987 йилда бундай товарлар ҳажми озиқ-овқат маҳсулотлари товар оборотида 15 процентни ташкил этган бўлса, бу беш йиллик охирига келиб у 20 процентга етади. Бу эса қишлоқда яшайдиганлар учун 100 миллион сўмдан кўпроқ қўшимча товар ресурслари демакдир. Биз ҳар беш сўмлик товар оборотининг бир сўми ўзимиз ишлаб чиқарган товарлар ҳисобига бўлишига эришмоқчимиз. Бу 200 минг сўмлик халқ истеъмоли товарлари демакдир.

Гўшт етиштиришни кўпайтириш муҳим муаммо бўлиб қолмоқда. Шунинг учун, айниқса, бўрдоқичилик хўжаликлари ишини яхшилаш чоралари кўрилмоқда. Ҳозир область матлубот жамияти системасида 17 та шундай хўжалик бор. Уларда ҳар йили 900 тонна атрофида гўшт, 10 миллион дона тухум ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштирилмоқда.

Матлубот жамиятимизга қарашли савдо ва умумий овқатланиш шахобчаларида ижара пудрати тобора кўпроқ жорий қилинмоқда. Ҳозирги вақтда 250 магазин, ошхона, ишлаб чиқариш корхоналари ва тайёрлаш ташкилотлари шундай усулда ишламоқда. Тажриба ижара пудратининг афзалликларини кўрсатиб турибди. Шуни ҳисобга олиб уни жадал кенгайтириш чоралари кўриляпти.

Ишимизда ютуқлар қатори камчиликлар ҳам анчагина бор. Савдо хизматининг қониқарсиз эканлиги, савдо ходимларининг қўполлиги, харидорларга нисбатан эътиборсиз муносабатда бўлиши, савдо маданиятининг етишмаётганлиги ҳақида меҳнаткашлардан шикоятлар ҳамон тушиб турибди. Улар тамомила ҳақлидирлар. Шуни ҳисобга олиб ишчилар назорати билан бирга текширувлар ўтказилмоқда. Бу ишга халқ контроли комитетлари, бевосита меҳнаткашларнинг вакиллари жалб қилинмоқда. Натижада совет савдоси қоидаларини бузиш билан боғлиқ бўлган кўпгина камчиликлар очиб ташланди. Айрим нопок савдо ходимларининг харидорлар ҳақидан уриб қолиш, ноёб товарларни бекитиб сотиш ва бошқа шу каби номаъқулчиликлар билан шуғулланаётганликлари фош этилди. Уларга нисбатан тегишли чоралар кўрилди.

Харидорларнинг область матлубот жамиятига қарашли савдо корхоналари ходимлари ишидан мамнун бўлмаётганлигига яна бир сабаб бор. Бу товар фондларининг етарли ажратилмаслигидир. Матлубот кооперацияси область миқёсида қарийб 60 процент аҳолини халқ истеъмоли моллари билан таъминлайди. Шунга қарамасдан бизга қандолат маҳсулотлари областга ажратилганидан 55 проценти, пепси-кола, фанта каби ичимликлар 10, минерал сув 37, балиқ 36, чармли оёқ кийимлари ва трикотаж буюмлари 47, телевизорлар 41, радиоприёмниклар 39, магнитофонлар 32, кир ювиш порошоги 44 процентигина берилади. Бу шаҳар ва қишлоқда яшовчи аҳолининг таъминотини бир-бирига яқинлаштиришга қаратилган социал программани айрим ўртоқлар тан олмаётганини кўрсатиб турибди.

Областимизда матлубот жамияти ходимлари савдо хизмати кўрсатишни замон талаблари даражасига етказиш учун ҳали кўп иш қилишлари керак. Шу мақсадда ходимларимиз халқ аттестациясидан ўтказилмоқда. Кооператив назорати комиссияларининг фаолияти активлаштирилмоқда. Ҳисоб ва идоравий назорат ходимларининг роли ва масъулияти оширилмоқда.

М. ЗОКИРОВ,
область матлубот жамияти правлениеси раисининг ўринбосари.

● Ойнаи жаҳон қаршисидаги ўйлар

ҚАДРИЯТ ҲАҚИДА БАҲС

Ўтган якшанба оқшомида Ўзбекистон телевидениеси ўз мухлислари диққат-эътиборига янги кўрсатувни ҳавола этди. У биринчи маротаба эфирга чиқарилган «Қадрият» туркумидир.

Кўрсатув муаллифи — таниқли журналист Қодиржон Собиров кириш қисмда телетомошабинлардан келган хатлардан бирини ўқиб берди. Таъкидланганидек, кейинги йилларда биз моддий бойликларимизнинг, чунончи пахтамиз, чорвамиз, еримизнинг қадрига ета бошладик. Аммо маънавиятимизнинг нархи пасайиб кетди. Биз катта-катта рақамлар, пуфлаб шиширилган кўрсаткичлар ортидаги оддий инсонни, бунёдкор кучни, унинг маънавий дунёсини кўролмай қолмоқдамиз. Ҳозир — қайта қуриш, ошкоралик ва демократия турмуш тарзимизга айланиб бораётган даврда ана шундай камчиликни айни тўғрилаш пайти.

Кўпдан буён намойиш этиб келинаётган «Инсон ва қонун», «Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари», «Хат ва ҳаёт», «Одамлар ва тақдирлар», «Тошкент ва тошкентликлар» сингари кўрсатувлар телевидение мухлислари ўртасида кенг оммалашиб кетди. «Қадрият» ҳам шулар қаторидан ўрин олиб, яшаб қолади, деб айтиш учун ҳамма асослар бор. Чунки унда ҳаётимиздаги чигал муаммолар ҳақида гап боради, воқеликка партиявий, ижтимоий нуқтаи назардан туриб баҳо берилади, жанговар публицистик руҳ бор.

Биринчи лавҳани олиб кўрайлик. Муаллиф республикамизнинг ўзига хос қийинчиликлари ва мураккабликлари бўлган областларидан бири — Қашқадарёнинг кечаги куни ва бугуни тўғрисида баҳс очади. Воҳанинг ўтмиши, йўл қўйилган катта кўзбўямачиликлар, аммо бу ишда оддий меҳнаткаш кишиларнинг бутунлай бегуноҳ эканликлари ҳақида юксак ахлоқий позициядан туриб фикр юритилади. Кўрсатувда фойдаланилган рангли суратлар ўзининг жозибадорлиги, бўёқларга бойлиги билан диққатингизни тортади.

Умрининг асосий қисми журналистикага, хусусан газетачиликка бағишланган, кўпни кўрган, унча-мунчага ҳайратланавермайдиган бир қаламкаш бўлсам ҳам кўрсатувда тилга олиб ўтилган бир нарса хаёлимни ўғирлаб, тинчимни бузди. Гап Ғилон қишлоғи ҳақида бораяпти. Баланд Ҳисор тоғлари қўйнида жойлашган бу гўша аҳолиси ҳалигача қулф-калит нималигини билмас экан. У ердаги уйларнинг дарвозалари кечаю кундуз очиқ қоларкан.

Бошловчи таъкидлаб ўтганидек, томчида қуёш аксини кўриш мумкин. «Қадрият»нинг иккинчи лавҳасида ҳикоя қилинган чуваш қизи Лидия Григорьевна Кафтанованинг ҳаёти, тақдири бунга ёрқин мисол. Чувашистоннинг Грановo районидан ўз опасини йўқлаб Қашқадарёга келган қиз қўшни хонадон бошига оғир кулфат тушганлигини билиб қолади. Оила бекаси, олти нафар кичик фарзанднинг онаси оғир касал эди. Унинг кунлари саноқли қолганди. Қиз қалб амри, юрак даъвати, инсонийлик бурчи билан бу оилага кўмаклаша бошлайди. Болаларни оқ ювиб, оқ тарайди. Уй бекаси ўлими олдидан Лидияга мурожаат қилади: «Синглим, агар менинг бир оғиз гапимни олсанг, шу оилада қолгин, болаларим сенга жудаям кўникиб кетишди. Сенсиз уларга ниҳоятда қийин бўлади...». Қиз шу хонадонда қолади: оила бошлиғи Ғулом Шариповга турмушга чиқади. Хонадонда еттинчи фарзанд— қиз туғилади. Орадан йигирма йил ўтди. Ғулом Шарипов ўз она қишлоғида — Қашқадарёнинг Ульянов районидаги «Пахтакор» совхозида ишламоқда. Уй бекаси Лидия Григорьевна областнинг донгдор сигирсоғари, Ленин ордени соҳибаси, область партия комитети аъзоси. Фидойи аёл олти болани вояга етказди, уйлаб жойлади. Эл орасида қадр-қиймат орттирди. Ҳозир Қашқадарёда бу оилага ҳамма ҳавас қилади. Кўрсатувда иштирок этган Ульянов район партия комитетининг биринчи секретари Зулқайнар Қодиров ўз сўзида ҳақиқий интернационализм, одамийлик, олижаноблик, қалб саховати ҳақида илиқ гапларни айтди.

«Миллионлар мероси» деб номланган учинчи лавҳа бизни узоқ Деҳқонобод тоғларига чорлади. У авлодлар давомийлиги мавзуида. Оталар ўзларининг топган-тутган бор нарсаларини умр сўнггида фарзандларига мерос қилиб қолдирадилар. Ким уй, бошқа биров машина, кўплар касб сирларини ўғилларига беришади. Деҳқонободнинг машҳур чўпони, Ленин ордени нишондори Рашид Жабборов ўғли Тошматга энг қимматли мерос — чўпон таёғини топширди. Телевидение ёрдамида биз ана шунга гувоҳ бўлдик. Рашид ака қачонлардир ўзи ҳам бу таёқни акаси ва устози Кенжа Менглиевдан қабул қилиб олган эди. У 40 йил муттасил чўпон бўлиб ишлади. 40 минг бошга яқин қўй-қўзи етиштирди. Буни пулга чақса қарийб бир миллион сўм бўлар экан. Рашид аканинг миллионерлиги ана шундан.

Биз Деҳқонобод адирлари гул-гул яшнаб бораётганлигини кўриб, қувондик. Катта маросим тантаналарида Деҳқонобод район партия комитетининг биринчи секретари Я. Иноятов, совхоз директори Тожи Холтўраев, Туркманистондан келган меҳмонлар қатнашдилар, дил сўзларини изҳор қилдилар. Тантана охирида кўпкари — улоқ мусобақаси бўлиб ўтди. Кадр ортида жаранглаган шеър бўлаётган воқеаларга ҳамоҳанг эди:

Остингда улов бўлса,
кўпкарига туш,
Қўлингда жилов бўлса,
кўпкарига туш.
Бу мардлар ўйини — эрмак
эмасдир,
Эрларча синов бўлса,
кўпкарига туш.
Туёқлар зарбидан титрайди
тоғлар,
Оҳ чекар навжувон ўтлар,
гиёҳлар.
Кўпкари сени ҳам, дўстим,
сўроқлар,
Юракда олов бўлса,
кўпкарига туш.

Кўрсатувда «Совет Ўзбекистони» газетаси область мухбири Мусо Каромов ҳам иштирок этиб, воқеаларни шарҳлаб берди, унга публицистик руҳ киритди.

Режиссёр Тоҳир Жўраев, киносуратчи Сайдали Набиев ва бошқа ижодкорлар кўрсатувни тайёрлаш жараёнида кўп куч-ғайрат сарфлаганликлари, изланганликлари яққол кўриниб турибди.

Энди бир истак билдирмоқчимиз. «Қадрият» кўрсатуви соат 20 дан 20 минут ўтганда эфирга чиқди. Шуниси ҳам борки, унда мадҳ этилган кишилар, уларнинг ҳамкасблари, ёру биродарлари ҳали ишда бўлишади: пахтакор далада, сигирсоғар фермада, чўпон— яйловда. Шуни ҳисобга олиб, кўрсатув бироз кечроқ берилса, айни муддао бўлур эди.

Хуллас, «Қадрият»нинг биринчи сонидан кўпчилик чуқур қониқиш ҳосил қилди. У телевидениенинг энг оммабоп кўрсатувларидан бири бўлиб қолишига тилакдошмиз.

Тоҳир МИРҲОДИЕВ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган журналист.

Геология-қидирув комплекси

ЎРТА ОСИЁ геология ва минерал хом ашё илмий-тадқиқот институтининг мутахассислари ишлаб чиққан янги технология ер ости тузилиши ҳақида янада ишонарли маълумот олишга кўмаклашади. Улар кернсиз пармалаш учун КОШ—46-100 техника воситалари комплексини яратдилар.

Янги конларнинг қидирувчилари учун ер қаърига «нигоҳ ташлашнинг» ягона усули — қудуқ бурғилаб, чуқур ер остидан керн — тоғ жинси цилиндрсимон ғўлачасини чиқариб олишдан иборат. Бу ғўлача кенг тадқиқ этилади.

Янги технология содда ва самаралидир. Ер қаъридан «инжиқ» керн ўрнига пармалаш қоришмасида чайқатилган тоғ жинси — шлам чиқариб олинади. У жуда майдалаб юборилган бўлади. Маълум бўлишича, бундай бўлакчалар агар билиб ўрганилса, керндан олинадиган маълумотларни бериши мумкин...

Кернсиз пармалаш чоғида проходкачиларнинг меҳнат унумдорлиги икки баравар ошди, бу эса конни тезроқ фойдаланишга топшириш имконини беради. Пармалаш ишлари таннархи ҳам анча арзонлашди. Колонкали пармалашнинг бир метри 50 сўм, керн олиш — 200 сўмдан ортиқ, кернсиз қувур пармалашнинг бир метри эса атиги 15 сўмга тушади. Бу технологияни жорий этиш мураккаб эмас: у кўплаб ишлаб чиқариладиган геология-қидирув ускуналарига мўлжалланган. Ҳозир КОШ—46-100 Қирғизистоннинг руда конларида «меҳнат қилмоқда».

Илмий-тадқиқот институти манфаатдор бўлган барча ташкилотлар билан ана шундай пармалаш асбобларини тайёрлаб, етказиб бериш борасида шартнома тузишга тайёр.

(ЎзТАГ мухбири).

ТАБИАТ ВА ИНСОН

Акс садо

ЯНА ЖИЙДА ҲАҚИДА

ГАЗЕТАНИНГ ўтган йилги сонларининг бирида жийда дарахтлари областимиз қишлоқ-шаҳарларида деярли йўқ бўлиб кетганлиги ҳақида ташвишли мақола босилган эди. Лекин, менинг кузатишимча мутасадди ташкилотлар раҳбарлари бу муаммога эътибор бермаганга ўхшайдилар.

Жийда мевасининг шифобахшлиги қадимдан халқимизга маълум. Витаминларга бой бўлгани учун халқ табобатида дори сифатида кенг ишлатиб келинган. Шифобахшлиги қанчадан қанча касалликларни олдини олган, уларни даволашда қўлланилган. Сўнгги 20—30 йил ичида бу ажойиб мева дарахтига эътибор ниҳоятда сусайиб кетди.

Шу мақолани ёзишга сабаб бўлган бир воқеани қисқача айтиб бермоқчиман. Ўтган йил декабрь ойи бошларида набирам ичбуруғ касали билан оғриб, касалхонада икки ойга яқин вақт даволанди. Шунга қарамай врач жийда едиришни тавсия этди, қанча тез-тез тановул қилиб турса шунча яхши деди. Аввалига уни топиш жуда осон деб ўйладим. Аслида жуда машаққатли бўлиб чиқди.

Тошкентда жийда қидириб бормаган бозор қолмади. Ҳечқайсисида йўқ эди. Сўрасам бўлса ҳам жуда камдан-кам бўлишини, уни ҳам харидорлар тезда олиб қўйишларини айтишди. Зарур бўлгандан кейин жийда қидириб шаҳар атрофидаги районларнинг марказий бозорларига ҳам бордим. Топаолсам кетган вақтимга ҳам ачинмасдим. Топаолмай хуноб бўлганимни айтсангиз-чи. Ниҳоят қўшни Қозоғистонга қарашли Сарағоч бозоридан топдим. Бир стаканини бир сўмга олдим. Пулини қўяверинг топилганига хурсанд бўлдим.

Илгари ўзбек хонадони дастурхони бошқа мева-чевалар қатори жийдасиз бўлмасди. Нон жийда, жилон жийда, ҳусайни жийдалар дастурхонимиздан аримасди. Ҳозирги вақтда бирорта дастурхон устида уни кўрмай сан. Жийда шифобахш бўлгач, уни кўпайтириш йўлларини қидириш керак.

Т. САФАРОВ,
пенсионер.

Бўстонлиқ тақдири ҳаммамизга дахлдор

ЎТКИР қиррали шишадек тиниқ тошларни биринчи бор кўрганингизда уларнинг ҳар бири дунё бозорида худди шунча келадиган олтин қуймасидан қиммат туришига ишонгингиз келмайди. Кўринишидан гўёки оддий бир шиша парчасига ўхшайди. Оптика кальцити аталадиган бу модда табиатда жуда камдан-кам учрайди. Бу минерал-табиий поляризатор ҳисобланади. Унинг кристаллари ўзига хос бўлиб, сочилиб келаётган нурни ўзидан битта қилиб ўтказиб бериш хусусиятига эга. Қадим-қадим замонлардан унга «ИСЛАНД ШПАТИ» деб ном қўйишган, чунки у дастлаб саноатга яроқли миқдорда Исландиядан топилган эди. Энди эса уни кўпинча бошқача ном билан, яъни аср минерали деб аташади.

Ҳозирги кунда бу ноёб кристалл фан ва техника учун ажойиб имкониятлар очиб берди. У фақат оптика саноатидагина эмас, балки электроникада, кибернетикада, электрон-ҳисоблаш машиналарида, илмий-тажриба ускуналарида, оптик квант генераторларида, сув ости ва космос тадқиқотларида ишлатилмоқда. Техниканинг баъзи тармоқларида унинг ўрнини бошқа нарса эгаллай олмайди, шунга кўра — юксак баҳоланади.

Бизнинг мамлакатимизда исланд шпати ўтган асрдан маълум. Ҳатто бу ҳақда 1873 йилда рус география жамияти Сибирнинг Қуйи Тунгуска дарёси водийсига уюштирган экспедициянинг ҳисоботларида ёзиб қолдирилган. Лекин бу бойликлар 1929 йилгача фойдаланилмаган.

Аср минералининг «ватани» Исландияда шпат тугаган. Ҳозир уни Жанубий Африкадан, Мексикадан ва СССРнинг Эвенкиясидан қазиб олинмоқда. Бизда исланд шпати етарли, лекин уни доимий музликлар бағридан қазиб олиш жуда машаққатлидир. Замонавий тоғ қазиш техникаси — экскаваторлар, шахта комбайнлари кабиларнинг ҳаммаси оптик кальцитни қазиб олиш учун ярамайди. У жуда ҳам «инжиқ» бўлиб, нозик «муомала»ни талаб этади. Портлатиб олиш қаёқда дейсиз, ҳатто кальцит «ини» тепасидан бульдозер ўтса ҳам яроқсиз ҳолга келади. Кўз билан қараганда ҳеч нарса билинмайди, лекин лазер нури ундаги микроскопик ёриқларни топиши билан бу қимматбаҳо кристалларни чиқиндига ташлашга тўғри келади. Шунинг учун ҳам уни синчиклаб эҳтиётлик билан қазиб олишади ва қайта ишлов беришади. Мана шунинг учун ҳам у дунё бозорида жуда қиммат туради.

ҚИММАТЛИ ШАФФОФ ТОШ

Республикамиздаги Бўстонлиқ ғорларида бу тошлар маҳаллий аҳолига қадимдан маълум.

Бўстонлиқдаги Угом ва Писком дарёлари ҳавзаларидаги айрим қадимги ғорлар асримиз ўрталарига қадар Иттифоқимизнинг исланд шпати қазиб олинадиган асосий райони бўлган. Сўнгги йилларда бу тоғлар қўйнида олиб борган карстшунослик ишларимиз жараёнида 20 дан ортиқ ғорларда аср минерали бўлмиш бу тошлар борлиги аниқланди. Аввалдан маълум бўлган айрим ғорлардаги исланд шпати эса чала қазиб олинганлигининг ҳам гувоҳи бўлдик. Янги ўрганган ғорлардаги «шиша тош»лар баъзан қатлам-қатлам бўлиб учраса, бошқа баъзи ғорларнинг деворларида конуссимон кўринишда 40 сантиметр узунликкача бўртиб чиқиб туради.

Пискомдаги Қорабулоқ манзилгоҳи ўзининг зилол сувли карст булоғи билангина эмас, бу ердан тоғ чўққисида кўриниб турувчи ғорлари, мафтункор манзаралари, соф ҳавоси билан ҳам машҳурдир. Ана шу ғорлардан бирида, табиатда жуда кам учрайдиган ва «балиқ думи»ни эслатадиган кальцит кристалларини ҳам учратиш бахтига муяссар бўлдик, ваҳоланки илмий адабиётларда ёзилишича улар АҚШдаги ғорлардагина учратилган эди.

Бўстонлиқ «шиша тош»ларининг ғорларда қандай ҳосил бўлганлигини қисқача изоҳи шуки, ушбу территорияда геологик тарихнинг карбон даври ўрталарига келиб, бундан тахминан 1 миллиард 226 миллион йил муқаддам тоғ ҳосил қилиш жараёни туфайли денгиз тубига йиғилган оҳактош қатлами денгиз остидан кўтарилган. Ер ости тектоник кучлари туфайли кўтарилган тоғлар эса, ўз навбатида ер усти экзоген кучлари, яъни оқар дарёлар, ҳаво ҳарорати, шамол кабилар туфайли емирилган. Ер ости сувлари эса бу тоғларда турли катталикдаги ғорларни ҳосил қилган. Кейинчалик ер қаъридан чиққан магмалардан ажралган иссиқ сувли эритмалар оҳак тошларда ҳосил бўлган ёриқлар бўйлаб ҳаракат қилиб, ёриқларнинг деворларини қисман эритиб, кальций бикарбонатга тўйинган ҳолда «йўлида» учраган карст бўшлиқларига йиғилган. Кўзга кўринмас ер остидаги бу бўшлиқлар улар учун бамисоли «чўнтак» вазифасини ўтаган. Эритманинг кристаллашиши туфайли ҳосил бўлган кальцитнинг ичида тиниқ ва хира қатламларнинг учраши унинг ҳосил бўлиш, яъни кристаллашиш жараёнида шароитнинг ўзгариб турганлигидан дарак беради. Кальцитнинг ранги эса ундаги баъзи элементларнинг миқдорига боғлиқ экан.

Яна шуни қўшимча қилиш ўринлики, геологик тарихнинг кейинги даврларида ушбу районда жуда катта ўзгаришлар бўлиб ўтганки, натижада оқар сувлар тоғларни «арралаши» туфайли кальцит минералидан ташкил топган биллурлар «хазинаси» очилиб қолган, баъзилари эса ҳали ҳам жавоҳирлар «сандиғи»ни пинҳон яшириб, келгуси авлодлар учун асраб қўйилгандир.

Юқоридагилардан аср минерали табиатнинг қанчалик ноёб ҳосиласи эканлиги кўриниб турибди. Шундай экан, баъзи ғорларда уларнинг аёвсиз синдириб ташланганини ва танлаб олиб кетилганини кўриб ачинасан, киши.

И. ОТАЖОНОВ,
илмий ходим.

ИЛҒОР ТАЖРИБАНИ КЕНГ ЁЙИШ КЕРАК

АРЗОН ВА БЕҒУБОР

МАЪЛУМКИ, автомобиль транспорти атроф-муҳитни энг кўп ифлослантирувчи манба ҳисобланади. Республикамиз транспортининг шу тармоғи ҳозирги вақтда барча зарарли моддаларнинг 50 процентини атмосферага чиқармоқда. Областимизда аҳвол бундан яхши эмас. Айрим шаҳарлар бўйича эса кўрсаткич янада юқоридир.

Тошкент, Олмалиқ ва бошқа шаҳарлар шулар жумласидандир. Бу шаҳарларда автотранспорт корхоналари кўп. Айни вақтда ўн минглаб шахсий машиналардан фойдаланиляпти. Буларнинг ҳаммаси зарарли моддаларни чиқарувчи ҳисобланади. Биргина Тошкентда атроф-муҳитни ифлослантирувчи чиқиндиларнинг деярли 70 проценти шу манба улушига тўғри келмоқда.

Автомобиль транспортининг афзалликлари жуда кўп. Буни очиқ эътироф этиш керак. У халқ хўжалигига катта хизмат кўрсатмоқда. Ташиб бераётган юклари ҳажми жиҳатидан, йўловчилар сони бўйича транспортнинг ҳеч қайси бир тури у билан беллаша олмайди. Бу яхши. Лекин унинг иккинчи томони, агар ўринли бўлса ёмон томони ҳам бор. У ҳам атроф-муҳитни ниҳоятда ифлослантиришидир. Дизель, бензин билан юрадиган машиналар глушителидан чиқаётган тутунлар, қурумлар ва бошқа чиқиндилар табиатга катта зарар келтирмоқда.

Буни мутахассислар ўрганиб чиқишди. Ичдан ёнадиган карбюраторли двигателлар бўйича атрофга чиқарилаётган чиқиндиларнинг ҳар бир тоннаси 1164 сўм социал иқтисодий зарар келтиради. Дизелли двигателларда эса бу миқдор 1310 сўмни ташкил этади. Ана энди газ билан юрадиган машиналарнинг келтираётган зарарини солиштириб кўрайлик. У бор-йўғи 74 сўмни ташкил этади. Ўртадаги тафовут ер билан осмонча бор.

Шунинг учун ҳам кейинги йилларда Ўзбекистонда газли двигателли автомашиналар сони кўпайиб бормоқда. Диёримиз мамлакатимиз республикалари ичида биринчи бўлиб табиий газни шу мақсадлар учун ишлатишга киришган эди. 1984 йилда аввало юк ташийдиган автомашиналар, кейинчалик пассажир автомобиль транспортида қўлланила бошланди. Шу йилнинг бошига келиб республикада газ билан юраётган автомобилларнинг сони 11 мингтадан ҳам ортиб кетди.

Бунинг учун қатор ташкилий-техникавий тадбирлар амалга оширилди. Йигирмадан ортиқ газ тўлдирадиган компрессор станциялари ишга туширилди. Биргина ўтган йили улар кўрсатаётган хизмат ҳажми 15 процент ошди. Беш йиллик охиригача 15 та шундай станция қурилиши режалаштирилган.

Бироқ бу муҳим иш кўнгилдагидек олиб борилмаяпти, станциялар ҳам белгиланган муддатларда фойдаланишга топширилмаяпти. Газдан автотранспортда фойдаланиш тартибини ўргатувчи ихтисослашган марказларнинг ишини ҳам кўнгилдагидек деб бўлмайди. Кўпчилик шаҳарлардаги бундай марказлар зиммасидаги вазифани тўла бажармаяпти.

Автотранспортни газ ёқилғисига ўтказиш иқтисодий жиҳатдан фойдали бўлиши билан бирга экологик аҳамияти беқиёсдир. У атроф-муҳитни ниҳоятда кам ифлослантиради. Бироқ шунга қарамай Ўзбекистон ССР автомобиль транспорти министрлиги, унинг пойтахт областимиздаги бўлинмалари ана шу янгиликни жорий қилишда лозим даражада изчиллик кўрсатмаяптилар. Бу иш ниҳоятда суст давом этмоқда. Бизнингча, экологик аҳволни тубдан яхшилаш, газ ёқилғисидан фойдаланишни кенгайтириш имконини берадиган барча резервларни ишга солиш ҳам фарз, ҳам қарз. Бу ҳар томонлама фойдалидир.

Р. ИБРОҲИМОВ.

◆ ЛАЙЛАКЛАР — тинчлик тимсоли

(ТАСС фотохроникаси).

✦ ЗОМИН давлат қўриқхонаси республикамиздаги шундай 12 та қўриқхонанинг энг гўзали ҳисобланади. Жиззах областининг Туркистон тоғлари ёнбағирларига жойлашган бу қўриқхона 5600 гектар ерни эгаллаб турибди. Унда салкам 700 хил ўсимлик ўсади, 30 турдаги жонивор ва 140 турдаги парранда бор. СУРАТДА: тоғ эчкилари.

С. Величкин, А. Кошкин суратлари.

(ТАСС фотохроникаси).

Экология муаммолари

МАМЛАКАТИМИЗ тараққиётининг ҳозирги босқичида иқтисодий-социал, шу билан бирга экологик муаммолар ҳам юзага қалқиб чиқмоқда. Шуни афсусланиб қайд қилиш керакки, экологик муаммо ниҳоятда мураккаб бўлиб қолди. У эндиликда нафақат табиатга, унинг гултожиси ҳисобланган инсон саломатлигига ҳам халокатли хавф бўлиб қолиши мумкин.

Шунинг учун ҳам сўнгги йилларда республикамизда, шу жумладан пойтахт областида бу масалага жиддий эътибор берилмоқда. Табиатни муҳофаза қилиш билан шуғулланувчи турли даражадаги идораларнинг ташкил этилиши ҳам бунинг далилидир.

Республикамизда экологик аҳвол қанчалик жиддий тус олганлигини тўла тасаввур қилишимиз учун бир мисол келтирмоқчимиз. Бунинг учун ўтган йил натижаларини олишимиз мумкин. Шу йилда республикамиз бўйича саноат корхоналари, ташкилотлар ва муассасалардан атроф-муҳитга чиқарилган зарарли моддаларнинг умумий ҳажми 1 миллион 320 минг тоннани ташкил этди. Энди буни салкам 20 миллион аҳоли бўлган республикамизда яшовчи ҳар бир кишига тақсимлаб кўринг-а? Деярли 65 килограммдан тўғри келади. Бу ташвишли бир ҳол эмасми?

Тошкент областида ҳам аҳвол яхши эмас. Биргина ўтган йили область бўйича, (Тошкент шаҳри ҳам ҳисобга киради) атроф-муҳитга чиқарилган зарарли чиқиндиларнинг миқдори деярли 383 минг тоннани ташкил этди. Бу оз эмас, албатта.

Пойтахт областимиз республиканинг ривожланган индустриал регионн ҳисобланади. Бу ерда замонавий корхоналар кўп. Уларнинг аксариятида ишлаб чиқариш чиқиндилари чиқишини камайтириш юзасидан муайян ишлар олиб борилмоқда. Лекин у етарли бўлмаяпти. Деярли барча саноат корхоналари ва ташкилотлари атроф-муҳитни ифлослантиришга «ҳисса» қўшмоқда. Бу билан ўлкамиз табиатига, об-ҳавосига, сувига зиён келтирмоқдалар.

Шу нуқтаи назардан Олмалиқ шаҳрини мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Бу ерда қатор кончилик, металлургия ва химия саноати корхоналари бор. Улардаги мавжуд тозалаш иншоотлари тўла қувват билан ишламаяпти. Табиатни ифлослантиришга қарши қаратилган чоралар жуда суст амалга оширилмоқда. Кўп жиҳатдан шунинг учун ҳам Олмалиқ областда энг кўп чиқинди чиқараётган шаҳар ҳисобланади. У ҳатто бу соҳа бўйича республикада «биринчи» ўринни эгаллайди.

Атроф-муҳит токайгача булғанади?

Фикримизнинг далили учун кўплаб фактлар келтириш мумкин. Ўтган йилдаги аҳволни олиб кўрайлик. Бир йил давомида шаҳардаги саноат корхоналари, муассасалар, автотранспорт ташкилотларининг атроф-муҳитга тарқатган чиқиндилари миқдори салкам 180 минг тоннани ташкил этди. Бу область бўйича чиқарилаётган чиқиндиларнинг деярли ярмига тўғри келади.

Бу чиқиндиларнинг кўпчилиги ниҳоятда зарарлидир. Олтингугурт ангидридидан 147 минг 466 тонна ҳавога чиқарилган. Зарарли қаттиқ моддалар миқдори 6 минг 723, азот оксидлари 2 минг 527, углеводородлар 2128, углерод оксидлари 18832 тоннани ташкил этди. Бундай моддаларнинг қарийб 96 проценти СССР Рангли металлургия министрлиги корхоналарига тўғри келади. Айни вақтда СССР Минерал ўғитлари министрлигига қарашли корхоналар ҳам инсон саломатлиги учун жуда хавфли чиқиндиларни теварак-атрофга тарқатмоқдалар. Иккала Иттифоқ министрлиги бундай аҳволни бартараф этиш учун зарур тадбирларни амалга оширишни пайсалга солаётганлиги, белгиланган режаларни жуда суст рўёбга чиқараётганлиги афсусланарлидир.

Ҳозирги вақтда шаҳарда атроф-муҳитни ифлослантирувчи 940 та манба бор. Уларнинг фақатгина 497 таси тозалаш иншоотлари билан таъминланган. Улар ҳам тўла фойдаланилмаяпти. Айримлари эскириб қолган. Реконструкция қилиниши лозим. Лекин бунинг учун на маблағ, на материаллар ажратилаяпти.

Умуман Олмалиқда табиатни муҳофаза қилишга қаратилган тадбирлар кўрилмаяпти, десак ҳақиқатдан кўз юмган бўламиз. Бу соҳада муайян ишлар амалга оширилаяпти. Шу туфайли ҳам шаҳар бўйича ўтган йили олдинги йилдагига нисбатан чиқиндиларнинг чиқарилиши қарийб 1361 тонна камайди. Лекин бу етарли эмас. Бу йўлдаги ишларни кенг кўламда давом эттириш зарур. Айни вақтда мавжуд имкониятлардан ҳам оқилона фойдаланиш лозим. Жумладан, тозалаш иншоотларининг тўла ишлашига эришиш керак. Электр станцияларда қаттиқ ёқилғи ишлатишни камайтириш даркор. Айниқса, Олмалиқ кон-металлургия комбинати корхоналарида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш билан боғлиқ бўлган ишларни жадалроқ олиб бориш керак. Чунки ўтган йили шу комбинатда чиқиндилар чиқарилиши камайиш ўрнига кўпайди. У 741 тоннани ташкил этди. Бунга асло йўл қўймаслик зарур. Шаҳар партия, совет ва хўжалик органлари атроф-муҳитни муҳофаза қилиш билан боғлиқ масалаларга, экология муаммоларига эътиборни кучайтиришлари керак. Бу давр талабидир. Бу инсон саломатлигини мустаҳкамлаш, табиатни соф ҳолда сақлашдек олийжаноб вазифанинг бажарилишига қўшилаётган ҳисса бўлади демакдир.

Б. АЛИХОНОВ,
Х. ЛУТФУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон ССР табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетининг бош мутахассислари.

Бу—қизиқ

САҲРО БОСТИРИБ КЕЛМОҚДА

САҲРОИ Кабир миллионлаб квадрат километр майдонни эгаллаб ётипти. У мана йигирма йилдан бери ўз чегараларини кенгайтириб бормоқда. Айниқса, қитъанинг жануб томонига, чексиз субтропик ўрмонлари ястаниб ётган томонга, қараб жадал бостириб бормоқда.

Бу ҳужумнинг миқёслари жуда катта бўлмоқда. Унинг қум барханлари силжиши оқибатида ҳар йили олти миллион гектар ер саҳрога айланмоқда. Бундан ташқари деҳқончилик қилинадиган кўп ерлар ҳам фойдаланиш учун яроқсиз бўлиб қолмоқда. Бундай ерлар ҳар йили йигирма бир миллион гектар майдонни ташкил этмоқда. Бу рақамлар ЮНЕСКО маълумотларида келтирилган.

Буюк саҳронинг тўхтовсиз давом этаётган ҳужуми ниҳоятда хунук оқибатларга олиб келаётганлиги жаҳон миқёсида катта ташвиш туғдирмоқда. Африкадаги кўп мамлакатларда қурғоқчилик ҳукм сураётганлиги шунинг натижасидир. Қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлиги ҳам кескин камайиб кетмоқда. Бу очликнинг, қашшоқликнинг кучайишига олиб келмоқда: миллионлаб кишилар ҳалок бўлмоқда. Улар ўзлари яшаётган воҳаларни ташлаб кетишга, янги сув манбаларини излаб, кўчиб юришга мажбур бўлишяпти. Бу бутун-бутун халқларнинг фожиасига айланмоқда. Агар саҳронинг ҳужуми тўхтатилмаса, у яна давом этаверса фақат Африка қитъаси учунгина эмас, айни вақтда бутун ер куррасига ҳам фалокатли таъсир этиши мумкин. Унинг оловли нафаси Африкадаги тропик ўрмонларга етиб борса шундай бўлиши турган гап. Чунки бу ердаги бепоён тропик ўрмонлар сайёрамизнинг ҳавосини тозалаб бериб туради.

Африка қитъасидаги давлатлар, бутун жаҳон жамоатчилиги Саҳрои Кабирнинг бу ҳужумини жилла қурса тўхтатиш ташвиши билан яшаётганлигининг, бунинг учун турли лойиҳа-программалар яратиш устида изланиш олиб борилаётганлигининг сабаби ҳам шунда. Инсоният ўзи яшаб турган ва келажак авлодлари яшайдиган планетаси табиат билан уйғун яшай олиши керак, акс ҳолда у эртанги кунимизга қандай хавф солишини тасаввур этиш қийин.

САТТОР ВА УЛОҚЧА

Кўчада ўйнаб Саттор,
Улоқча кўриб қолди.
Деди: «бунда бир гап
бор»,
Зумда хаёлга толди.
«Олмай асло қулоққа,
Ота-она сўзини
Адашган бу улоқча
Жовдиратар кўзини».
Шунда меҳрибон бола
Қолдирмай уни ёлғиз
Чарм халтага солиб,
Қидира бошлади из.
Кўп юрди, ошди тоғлар
Кўллар ҳам ортда қолди.
Турли мевали боғлар,
Ичра дадил йўл солди.
Лекин бу шўх улоқни,
Таниган топилмади.
(Диқ бўлган қулоқлари,
Бир зум ҳам ёпилмади)
Излашдан бўлмагач наф
Яна уйга қайтдилар.
Қалдирғочлар чириллаб,
Бир воқеани айтдилар:
«Асли ўзи шу улоқ
Тоғангдан сенга совға
Уйга ҳам кирмай бироқ
Кўтардинг ортиқ ғовға.
Бугун сен туғилган кун
Болажон, юргин қувноқ,
Насибанг бўлсин бутун
Муборак, сенга улоқ!».

Саид ВАЛИ.

ҲАР ТЎҒРИДА

АНТИҚА УСУЛ ТОПИШДИ

● ҒАРБИЙ Явадаги (Индонезия) Саранг округи ҳокимлари боғлар майдонини кенгайтиришнинг антиқа усулини топишди. Улар махсус қарор чиқардилар, унга мувофиқ биргаликда турмуш қурмоқчи бўлганлар мажбуран иккита мевали дарахт кўчати ўтқазадилар. Иккинчи марта ўз бахтини синаб кўрмоқчи бўлганлар учун норма сал ошиқроқдир. Улар учта мевали дарахт кўчати экадилар. Ажралишмоқчи бўлганлар эса бешта дарахт экишга мажбурдирлар.

БУЛУТНИНГ ҲИКМАТИ

● ИЛГАРИ булутлар бамисоли полиэтилен пленкаси каби улкан ерни «теплица» ҳосил қилиб ёпиб туради, бунинг оқибатида унда ҳаво қизиб кетади, деб ҳисобланарди. Ернинг сунъий йўлдошларидан олинган сўнгги маълумотлар булутларнинг ажойиб ҳикмати борлигидан далолат беради. Булутлар қуёш нурини космосга қайтаради ва юқоридан келадиган иссиқликни ютади. Шундай бўлгач, у ерни қиздирмайди, аксинча совутади. Агар булутлар бўлмаса планетамиздаги ҳарорат анча юқори бўларди.

КАБУТАРЛАР «МУАММОСИ» ҲАЛ БЎЛДИ

● КАБУТАРЛАР яқин вақтларгача Франция пойтахтига катта ташвиш келтирарди. Бу паррандалар ниҳоятда кўпайиб кетиб йўллар ва майдонларни ифлос қиларди, қадимги биноларга, ҳайкалларга, ёдгорликларга зарар келтирар, уларни бузарди. Бундан тўрт йил муқаддам муниципалитет кабутарларга тухум очишга қарши восита билан ишлов берилган 8 тонна дон беришга қарор қилди. Тажриба яхши самара берди — кабутарларнинг сони 200 мингтадан 40 мингтагача камайди.

ҲАР ТЎҒРИДА

• ЗАМОН ВА ЁШЛАР •

ПХЕНЬЯНДА ЖАҲОН ФЕСТИВАЛИ

БУГУН КОРЕЯ ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПОЙТАХТИ — ПХЕНЬЯНДА ЁШЛАР ВА СТУДЕНТЛАРНИНГ XIII БУТУНЖАҲОН ФЕСТИВАЛИ БОШЛАНАДИ

✦ ПОТАХОНГАН дарёсининг соҳили бўйлаб чўзилган эни 100 метрли Кванбок проспектида қад ростлаган 40 қаватли оппоқ бинолар уммонда сузиб бораётган елканларни эслатади. Ҳозир бу ерда курраи заминимизнинг ҳамма қитъаларидан келган йигит-қизлар тўпланишган. Пхеньян азиз меҳмонларини — Ёшлар ва студентларнинг XIII Бутунжаҳон фестивали иштирокчиларини қучоқ очиб кутиб олди.

Кванбокда бинафша ва яшил миллий либосдаги қизлар гуллар тақдим этган дастлабки меҳмонлар совет ёшлари бўлди. «Кенжа авлод кишилари ҳали бирон марта ҳам ёшларнинг умумжаҳон фестивалидек кўламли ва нуфузли сиёсий анжуманга тўплана ололмайдилар, — деб таъкидлайди ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Виктор Мироненко. — Шу жиҳатдан фестивалнинг аҳамияти беқиёсдир. Шунинг учун ҳам биз Пхеньянга кўп сонли делегациямизни юборишга қарор қилдик».

Совет делегациясида 600 йигит ва қиз бор. Уларнинг 290 нафари сиёсий группани ташкил этади. Делегация аъзоларини танлаб олишда асосий мезон йигит ва қизларнинг ёши (фестиваль қатнашчилари — 35 ёшгачадир), сиёсий ва ижтимоий фаолликлари бўлди. Фестиваль қатнашчиларидан 20 нафари ёшларнинг марказий-оммавий ахборот воситалари томонидан ўтказилган концертларнинг ғолибларидир. Худди шунингдек, фестивалнинг маданий (80 киши), спорт (20 киши) ва болалар (20 киши) программалари иштирокчилари ҳам конкурс асосида танлаб олинди. Пхеньянга жамоат ташкилотлари, ижодий союзлар, норасмий уюшмалар ҳам ўз делегатларини юбордилар.

• МЕҲНАТ ЧОРАГИ

БЕКОРЧИЛАР БЎЛМАЙДИ

Олий ўқув юртлари, техникумларда имтиҳонлар тугагач, кўпгина йигит ва қизлар учун анъанавий бўлиб қолган меҳнат чораги бошланади. Ҳар йилгидек бу гал ҳам уларни катта қурилишлар, бунёдкорлик ишлари кутмоқда.

— Студент қурилиш отряди жангчиларини Ноқоратупроқ ўлка ва мамлакат марказида, Урал ва Сибирда учратиш мумкин, — дейди область комсомол комитети ҳузуридаги ёшларнинг меҳнат бирлашмаси зарбдор қурилиши бўлимининг мудири Навфал Исҳоқов. — Биз, масалан, Орёл шаҳрида бунёд этилаётган пўлат прокати заводига 80 нафар йигит-қизни жўнатдик. Ёшларимиз меҳнат чораги давомида Калинин областидаги ип-газлама комбинати, Челябинск трактор заводида ишлайдилар.

Зарбдор қурилишлар бирлашмадаги уч бўлимдан биридир. Бу ерда қишлоқ студент қурилиши отрядлари, ёшларни яккама-якка тартибда ишга жойлаштириш хўжалик ҳисобидаги маркази ҳам фаолият кўрсатмоқда. Улар ёзги таътил кунларида студент-ёшлар билан бир қаторда юқори синф ўқувчиларини ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этиш чораларини кўрмоқдалар.

Ушбу бирлашма Тошкент шаҳри корхона ва ташкилотлари билан минг нафар ёшни ишга жойлаштириш юзасидан шартнома тузган. Ҳозирги пайтда 150 нафар йигит-қиз ҳажмли блок уйсозлик тажриба комбинатида ишлаш учун йўлланма олди.

Юқори синф ўқувчилари эса район ижроия комитетларининг ободонлаштириш бошқармаларига ишга жойлаштирилаяптилар. Бу соҳада Ленин, Сергели районлари ташаббус кўрсатяптилар.

Ёшларни таътил пайтида ишга жалб қилиш диққатга сазовор тажрибадир. Чунки, ҳар бир йигит-қиз ҳам лагерь, дам олиш уйларига йўлланма ололмайди. Улар бўш вақтларини бекор ўтказганларидан кўра, ижтимоий-фойдали меҳнат билан шуғуллансалар, ўзлари учун ҳам, давлатга ҳам фойда бўлади. Ёз даврида ёшлар куч-ғайрати билан бунёд этилган ишлар қайта қуришга қўшилган амалий ҳисса бўлади.

А. НОСИРОВА.

ФАЗОГИРЛАР ДАСТХАТИ

Шу кунларда Ангрен шаҳар ўлкашунослик музейида 34-мактаб космонавтлар музейи фондидан олинган марка ва значоклар намойиш этилмоқда.

Ю. А. Гагарин номидаги мазкур музей 1974 йил ташкил этилган. Ўн йилдан бери эса унинг ишларига шу мактаб физика ўқитувчиси Ирина Королькова бошчилик қилмоқда.

Ўқувчилар Ирина Алексеевна раҳбарлигида бир қанча космонавт учувчилар билан хат ёзишади. Музейда ана шу ёзишмалар, суратлар ва фазогирларнинг дастхатлари сақланади. 1983 йил бу экспозиция мактаблараро музейлар кўрик-конкурсида намойиш қилиниб, область пионер ва ўқувчилар «СССР — менинг Ватаним» қидирув штабининг I-даражали Фахрий ёрлиғи билан тақдирланганди.

Кўргазмада космонавтлар Шаталов, болгариялик Иванов, чехословакиялик Ремен мактубларининг нусхалари, Аксенов ва Биковскийларнинг дастхатлари битилган конвертлар бор. Унда К. Циалковскийнинг бўрттириб ишланган тасвири, академик С. П. Королев портрети, фазогирлар Ю. Гагарин, А. Николаев, А. Губарев, В. Терешкова ҳамда Н. Рукавишниковларнинг суратлари акс этган значоклар ҳам намойиш қилинмоқда.

Н. ДУШАЕВ.

• Ишчи ётоқхоналарида •

ҒЎРАДАН ҲОЛВА БИТАРМИКАН?

Ўз вақтида Бўка пахта тозалаш заводининг довруғи довон ошганди. Кўчма Қизил байроқлару, мукофотларнинг кети узилмасди. Корхона раҳбарлари юқори минбардан туриб ишчилар тўғрисидаги ғамхўрлик — асосий вазифамиз деб маъруза қилишдан чарчашмасди. Давр ўзгариб, ҳамма нарсани ўз номи билан атайдиган бўлдик. Қани, ўша «ғамхўрлик самаралари»ни бир ўз кўзимиз билан кўрайлик-чи?

Ёш пахта тозаловчилардан бири Исроил Қодиров ётоқхонанинг бир хонасида турмуш ўртоғи ва фарзанди билан яшайди. У яқинда ота-онаси уйидан бу ерга кўчиб келди. — Ётоқхона ўз номи билан ётоқхона, — дейди у хомуш ҳолда. — Оиламиз аъзолари билан бир хонада овқатланамиз, дам оламиз, ухлаймиз. Агар бу шароитга кўнмасам турар жойим йўқлиги туфайли турмушим бузилиб кетиши мумкин. Ким кўз очиб кўрган ёри, фарзандидан ажралгиси келади? Сабр қилайлик-чи...

Рости, Исроил шароитдан унчалик нолимаса ҳам бўлади. Мана, саккиз жон Ҳамидуллинлар оиласи икки хонада уриниб-туртиниб яшамоқда. Бўлмаса Марзия опа ҳам, унинг турмуш ўртоғи ҳам шу заводда ишлайди. Уларнинг 18 ёшдан ошган қизлари, ўнинчи синфни тугатаётган ўғиллари, яна тўрт фарзандлари бор. Улар дарс тайёрлаш учун навбат пойлаб туришади.

Булар ҳолва экан. Марзия опанинг нидосига бир қулоқ тутинг:

— Соғлиғим ёмон, буйрагим оғрийди. Меҳнат шароити оғир бўлганлиги учун бу корхонада ишлаш менга мумкин эмас. Буни директоримиз ҳам, кадрлар бўлимининг бошлиғи ҳам яхши билишади. Бироқ арзимга қулоқ соладиган кимса топилмаяпти. Ҳар йили икки-уч маротаба касалхонада ётиб чиқаман. Ишдан бўшай десам, болаларимни ўйлайман. Ётоқхонада «қуш ҳуқуқи»га эгамиз. Ишдан бўшашим биланоқ бу икки хонадан ажралиб қолишимиз мумкин. Кейин тирикчилигимиз нима кечади? Ана шу сўзлардан кейин завод ётоқхонасида биз дуч келган нарсалар ортиқча таажжубга солмади. Масалан, ётоқхонанинг биринчи қаватидан ичкарига қадам қўйишингиз биланоқ димоғингизга доғланган ёғнинг ҳиди урилади.

Чунки бу ерда ошхона тўғридан-тўғри йўлакка жойлаштирилган экан. Йўлак тор шипларини ис босиб кетган. Шу жойда амал-тақал қилиб овқат пиширилади.

Ётоқхонада бизга дуч келган Исмоил Насаев корхонада ўн беш йилдан бери меҳнат қилаётганлигини айтди. У бу бинонинг қачон охирги марта ремонт қилинганлигини эслай олмайди. Завод маъмурий биноси эринмасдан бир ҳафта бўялди. Ётоқхонада истиқомат қилувчилар эса бу ерда директор, касаба союзи комитетининг раисини камдан-кам учратишади.

Хоналарда водопровод йўқ. Сув керак бўлиб қолса тушиб ҳовлидан олиб чиқилади. Шунда ҳам жўмракдан сув оқса яхши. Сувга етишолмаганларнинг ҳоли не кечади?

Ишчи ётоқхонасида асосан оилаликлар яшашади. Уларнинг фарзандлари учун ўйин майдончаси ташкил этилмаган. Болалар рўпарадаги чойхонада ичиб олиб томоша кўрсатадиганларни кузатиш билан вақт ўтказишади. Чойхона ҳам ярим кечагача гавжум бўлиб бу ердагиларнинг ҳаловатини бузади.

Корхона раҳбарларидан ишларни суриштирсак, улар бир овоздан планлар бажарилаётганлиги, ҳатто пахта тозалаш корхоналари орасида пешқадамлар сафида бораётганликларини мамнуният билан айтишади. Меҳнат унумли бўлаётганлиги яхши, албатта. Бироқ бу планларни бажараётган, раҳбарларга мукофотлар олиб бераётган меҳнаткашлар турмуш шароитини яхшилаш ҳали ҳам иккинчи даражали иш бўлиб қолаётганлигига ҳайронсиз. Биз атайин корхонада планларнинг бажарилиши тўғрисидаги кўрсаткичларни ҳам, бошқа рақам ва фактларни ҳам келтирганимиз йўқ. Пахта тозаловчиларнинг илтимосларига кўра завод раҳбарлари билан ҳам учрашмадик. Чунки ҳамма нарса очиқ-ойдин кўриниб турибди. Кўрганларимизнигина қоғозга туширдик.

Одамларнинг бардошига балли. Улар сабр қилишди. Сабр қилишда давом этмоқдалар. Кишиларнинг сабр-тоқатини шунчалик имтиҳон қилаверишдан кўра, амалий ишга қўл урилса бўлмайдими? Эҳтимол ўшанда ғўрадан ҳолва битарди.

М. ЖАРҚИНБОЕВА,
ТошДУ студенти.

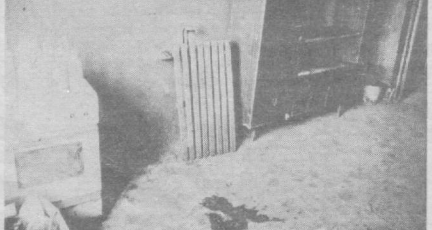

✦ СУРАТЛАРДА: Бўка пахта тозалаш заводи ёш ишчилари истиқомат қилаётган ётоқхона бугунги кунда мана шундай кўримсиз ҳолга тушиб қолган.

А. Зуфаров суратлари.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

Душанба, 3 июль

✦ ЎзТВ

15.00 «Ҳаёт хазинаси». Телефильм. 15.10 Кўпик. Бадиий фильм. 16.30 Х. Султонов, Чангак. Видеофильм. 17.30 «Абитуриент—89». 18.00 Янгиликлар. 18.15 Маслёнкиналик бузоқча. Мультфильм. 18.30 Болалар учун. Бойчечак. 19.00 Спорт шарҳи. 19.30 Социалистик қонунчилик ва демократия. 20.00 Ахборот. 20.20 Чорвадор программаси. 20.50 Дўст билан обод уйинг. Музикали программа. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Кола Брюньон. Фильм-концерт. 20.25 Дипломли қассоб. Бадиий фильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.05 Тожик тилини ўрганамиз. 22.35 Сел. Бадиий фильм.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Футбол шарҳи. 9.35 Ҳайвонот оламида. 10.35 Дунё бўйлаб 80 кун. Мультфильм. 1 ва 2-сериялар. 11.20 Бундай бўлиши мумкин эмас. Бадиий фильм. 16.00 Ока фарзанди. Телефильм. 17.25 Онам, дадам ва мен. 17.55 Югославиянинг миллий байрами — Курашчи кунига. 18.15 Халқ куйлари. 18.30 Атом музёрарларидан фойдаланиш муаммолари ҳақида кўрсатув. 19.00 Катталар учун мультфильмлар. 19.30 Футбол шарҳи. 20.00 Маданият минбари. 21.30 «Время». 22.05 Актуал объектив. 22.35 Пхеньяндаги ёшлар ва студентларнинг XIII Жаҳон фестивали кундалиги. 00.35 Дунё воқеалари.

✦ МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Йиртиқ бошмоқлар. Бадиий фильм. 11.00 Итальян тили. 11.30 Ягона оилада. 12.00 Бу дунёни ҳаяжонлантирмоқда. 12.15 Чашмалар. 12.45 С. Рахманинов. Симфоник рақслар. 13.20 Мультфильмлар. 13.55 Времирей юрти. Музикали композиция. 14.25 Набиралар учун куй. Ҳужжатли фильм. 15.05 Фестиваль белгилари. 15.35 Болалар учун фильм. Оқ пудель. 16.40 А. Фатьянов ватанида ашула байрами. 17.40 Янгиликлар. 17.50 Яхши-ёмон одам. Бадиий фильм. 19.25 Туркманистон Давлат телерадиоси. 20.30 Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Нарзан ёқасидаги болохонали уй. 21.30 «Время». 22.05 Яхши-ёмон одам. Бадиий фильм. 23.40 Янгиликлар.

Сешанба, 4 июль

✦ ЎзТВ

15.00 Дипломли қассоб. Бадиий фильм. 16.05 Ўринбосарлар улғаймоқда. Кинопрограмма. 17.30 «Абитуриент-89». 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильмлар. 18.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. 20.00 Ахборот. 20.15 Футбол чорраҳаларида. 20.50 «Гулруҳ» халқ фольклор-этнографик ансамблининг концерти. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Реклама. 22.35 Экран таништиради.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Ҳаёт икир-чикирлари. Телефильм. 20.00 Салом Гнат. Бадиий фильм.

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.05 Оғир атлетика бўйича СССР чемпионати. 23.05 Бургутнинг сўнгги йили. Бадиий фильм.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05. Дон Сезар де Базан. Бадиий фильм, 1-серия. 10.15 ...Бу бўлган, бўлганди. 10.35 Дунё бўйлаб 80 кун. Мультфильм, 3, 4 ва 5-сериялар. 11.40 Инсон институти. 16.05 Ҳужжатли фильм. 16.25 Жонли камалак. Бадиий фильм. 17.30 Москва—Париж 1900—1930 йиллар кўргазмаси. 18.20 Дўстлик меридианлари. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқ халқлари миллий санъатининг байрами. 20.00 Мультфильм. 20.20 Дон Сезар де Базан. Бадиий фильм, 1-серия. 21.30 «Время». 22.05 Антенн-2. Француз телекомпаниясининг программаси. 22.40 Пхеньяндаги ёшлар ва студентларнинг XIII Жаҳон фестивали кундалиги. Танаффус пайтида. — Дунё воқеалари.

✦ МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.55 Француз тили. 10.25 Мультфильм, 1 ва 3-сериялар. 11.00 Г. Свиридов. Бўрон. 11.30 Француз тили. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Ритмик гимнастика. 12.40 Концерт. 12.50 Сизни гражданка Ниҳонорова кутяпти. Бадиий фильм. 14.15 Концерт. 14.40 Катталар ва болалар. 15.40 Ҳар бир хонадонда байрам. Бадиий фильм. 16.50 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 17.20 Янгиликлар. 17.30 Концерт. 17.50 Белоруссия ССР Давлат телерадиоси. 18.50 Теннис. 20.15 Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Теннис. 22.25 Юрмала-89. 23.55 Янгиликлар. 00.05 Теннис. 00.15 Юрмала-89. (давоми).

Чоршанба, 5 июль

✦ ЎзТВ

15.00 Салом, Гнат. Бадиий фильм. 16.30 Телефильм. 17.30 Абитуриент-89. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Болалар учун фильм. 18.50 Объективда — қайта қуриш. 19.20 Тилга эътибор. 20.00 Ахборот. 20.15 Ғалла — ризқ-рўзимиз. 20.50 Аёл қалби наволари. Музикали программа. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Оталар сўзи — ақлнинг кўзи.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.35 Фильм-концерт. 20.05 Элчилар фитнаси. Бадиий фильм. 21.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. 21.15 Телефильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.05 Ҳаёти деҳот. 22.45 Фуэте., Бадиий фильм.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Дон Сезар де Базан. Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. 11.20 Дунё бўйлаб 80 кун. Мультфильм. 6 ва 7-сериялар. 12.05 Киноафиша. 16.00 Болаларга ҳайвонлар ҳақида. 16.35 Музикали ҳазина. 17.45 Москва — Париж, 1900—1930 йиллар кўргазмаси. 18.35 Концерт. 18.45 Руанда бўйлаб. Телеочерк. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 20.20 Дон Сезар де Базан. Бадиий фильм, 2-серия. 21.30 «Время». 22.05 Қайтиш. Ю. Любимов Москвада. 22.50 Пхеньяндаги ёшлар ва студентларнинг XIII Жаҳон фестивали кундалиги. Танаффус пайтида — Дунё воқеалари.

✦ МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Русиядаги монастирлар. Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Немис тили. 10.05 Мультфильм, 4—8 сериялар. 10.55 Халқ чолғу садолари. 11.25 Немис тили. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Фильм-концерт. 12.55 Поэзия. 13.25 П. Чайковский номли концерт зали. 14.25 Камалак-ёй. Буйнакс шаҳрида болалар байрами ҳақида. 14.50 Ҳужжатли фильм. 15.20 Учовлон. Бадиий фильм. 16.25 Биз билан бирга, худди биздек, биздан ҳам яхшироқ бажар! 17.30 Янгиликлар. 17.40 Болалар учун фильм. 18.45 Экранда Сибирь. Киножурнал. 19.00 Теннис. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Теннис. 22.25 Юрмала-89. 23.55 Янгиликлар. 00.05 Теннис. 00.10 Юрмала-89 (давоми).

Пайшанба, 6 июль

✦ ЎзТВ

15.00 Элчилар фитнаси. Бадиий фильм. 16.30 Совет хотин-қизлари. 17.30 Абитуриент-89. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мактаб ўқувчилари учун. 19.00 Футбол. «Қайрат» — «Пахтакор». Танаффус пайтида Ахборот. 20.50 СССР халқ артисти Малика Қаландарова рақсга тушади. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 ЎзССР халқ артисти Х. Лутфуллаев куйлайди.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 «Аловуддиннинг сеҳрли чироғи». Бадиий фильм. 20.50 Реклама. 21.00 «Тошкент» студияси кўрсатади.

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Время». 22.05 Қўйлар жуни қирқилмоқда. 22.15 Маршал Блюхер. Ҳужжатли фильм.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Дон Сезар де Базан. Бадиий фильм, 2-серия. 10.10 Саёҳатчилар клуби. 11.10 Дунё бўйлаб 80 кун. Мультфильм. 8 ва 9-сериялар. 16.05 Концерт. 16.55 Чемпионларнинг бошловчи спортчиларга маслаҳатлари. 17.45 ... 16 ёшгача ва ундан катталар. 18.30 Импульс. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Шеърият лаҳзалари. 19.35 Концерт. 19.50 Ўлан. Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 Ёш модельерларнинг Бутуниттифоқ конкурси. 22.50 Пхеньяндаги ёшлар ва студентлар XIII Жаҳон фестивали кундалиги. Танаффус пайтида — Дунё воқеалари.

✦ МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Қадимги қутича. Илмий-оммабоп фильм. 9.45 Концерт. 10.15 Мультфильм. 9—12-сериялар. 10.55 Испан тили. 11.25 Ҳужжатли фильм. 11.35 Концерт. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Испан тили. 12.40 Ҳужжатли фильм. 13.00 Рассомлар ҳақида ҳикоялар. 13.30 Концерт. 14.20 Паром. Бадиий фильм. 15.00 Концерт. 15.30 Шунчаки. Бадиий фильм. 16.45 Пода байрами. Музикали программа. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Фильм-концерт. 18.40 Мультфильм. 18.55 Теннис. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Мишо оиласи. Бадиий фильм. 23.25 Теннис.

Жума, 7 июль

✦ ЎзТВ

15.00 Ҳужжатли фильмлар. 16.10 Аловуддиннинг сеҳрли чироғи. Бадиий фильм. 17.30 Абитуриент-89. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильм. 18.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. 18.55 Халқаро ҳаёт. 19.25 Халқлар дўстлиги — адабиётлар дўстлиги 20.00 «Ахборот». 20.20 Пахтачилик: тажриба ва муаммолар. 20.50 Музикали учрашувлар. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Реклама. 22.30 Хат ва ҳаёт. Бевосита мулоқот.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Телефильм. 19.40 Доктор Вера. Бадиий фильм. 21.05 Пульс. Информацион кўрсатув. 21.15 Телефильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.05 Мулоқот. Қаерга ўқишга кирсам экан? 23.05 Телефильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Кинопанорама. 10.40 Дунё бўйлаб 80 кун. Мультфильм. 10—11 сериялар. 11.25 «Камалак». 12.00 Болаларга ҳайвонлар ҳақида. 16.05 Мультфильмлар. 17.00 Ҳужжатли фильмлар. 17.30 Бор бўл, музика! 18.15 Ҳужжатли фильмлар. 18.45 Ҳокимият — Советларга! 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Стивен Коэн: ташқаридан яхши кўринади. 20.00 1989 йил қўшиқлари. 20.20 Кулги кечаси. 21.30 «Время». 22.05 Кулги кечаси (давоми). 23.15 «Бу бўлган... бўлганди...» 23.35 Дунё воқеалари. 23.50 Пхеньяндаги ёшлар ва студентлар XIII Жаҳон фестивали кундалиги.

✦ МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.20 Илмий-оммабоп фильм. 9.40 Инглиз тили. 10.10 Мультфильм. 10.55 Инглиз тили. 11.25 Нинель Счастнаянинг Витебск вернисажи. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Ҳужжатли фильм. 12.30 Концерт 13.00 Юмористик кўрсатув. 13.30 Болалар учун фильм. 14.45 Ритмик гимнастика. 15.15 Фильм-балет. 16.20 Ҳужжатли фильмлар. 16.50 Концерт. 17.15 Телеочерк. 17.45 Янгиликлар. 17.55 «Бялин ижарачилари». 18.25 Ритмик гимнастика. 18.55 Теннис. Уимблдон турнири. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессиясида. 21.30 «Время». 22.05 Теннис. Уимблдон турнири. 22.25 «Юрмала-89». 23.55 Янгиликлар. 00.05 Теннис. Уимблдон турнири. 00.15 «Юрмала-89» (давоми).

Шанба, 8 июль

✦ ЎзТВ

9.00 Ассалому алайкум. 10.00 Шанба экрани. 10.30 Изланиш йўллари. 11.00 Телеочерк. 11.30 Ишқ қурбонлари. Спектакль. 12.30 Абитуриент-89. 13.00 Музикали программа. 13.40 Етти умид камалаги. Бадиий фильм. 17.55 «Ровесник». 18.50 Илмий-оммабоп программа. 19.25 Ўзбек тилини ўрганамиз. 20.00 Ахборот. 20.20 Шеърият дафтаридан. 20.30 Телефильм. 20.50 Камолот сари. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Курьер. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

17.50 Телевизион бадиий фильм. 18.55 Светофор. 19.35 «Чашма» 20.00 Информацион программа. 20.30 Ҳужжатли фильм 20.40 «Здоровье». 21.30 «Время». 22.05 Кохи баланд. Адабий музикали кўрсатув.

✦ МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Мультфильмлар. 9.30 Уй академияси. 10.00 Йил фасллари. 11.00 Мультфильм. 11.10 Марокашнинг миллий байрамига. 11.40 Дунё воқеалари. 11.55 Болалар учун фильм. 13.00 Социализм мамлакатларида. 13.30 Телевизион кўрсатув 14.00 Шанба — ота-оналар куни. 15.30 «Дебраларда, дарёлар тошиб оқадиган жойда». Бадиий фильм. 16.55 Илмий-оммабоп кино соати. 17.55 Мультфильм. 18.05 Ҳужжатли фильм. 18.25 Аёл ҳаётидан ўн беш дақиқа. 18.40 Халқаро программа. 19.40 Ижодий кеча. 21.30 «Время». 22.05 Пхеньяндаги ёшлар ва студентлар XIII Жаҳон фестивали кундалиги. 00.05 Мультфильм.

✦ МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика. 8.50 Қишлоқ янгиликлари. 9.50 Овулдаги сарой. 10.10 Тумандаги икки узундан-узоқ гудок. Бадиий фильм. 11.30 Илмий-техника тафаккури. 11.45 Мультфильмлар. 12.20 Қуш расмини қандай чизиш керак. 13.00 Узоққа чўзилмаган дўстлик. Бадиий фильм. 14.10 Телевизион музикали абонемент. 15.20 Мультфильм. 15.40 «Азнавур ҳақида». 16.35 Янгиликлар. 16.45 Телевизион бадиий фильм. 18.55 Теннис. Уимблдон турнири. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 СССР Олий Совети сессияси. 21.30 «Время». 22.05 Мукофотга минг франк. Телеспектакль. 1-қисм. 23.15 Янгиликлар. 23.25 Мукофотга минг франк. Телеспектакль. 2-қисм. 00.15 Теннис. Уимблдон турнири.

Якшанба, 9 июль

✦ ЎзТВ

9.00 Ассалому алайкум. 10.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Оила». 11.00 Биргаликда куйлаймиз. 11.30 Шахмат мактаби. 12.00 «Абитуриент-89». 12.30 Болалар учун театр. 13.45 Хўжалик ҳисоби нималар берди? 14.25 Касаба союзлари ва ҳаёт. 15.25 Реклама. 18.05 Фильм-концерт. 18.35 Замон ва маросимлар. 19.05 Элбек. Хотира. 20.00 Ахборот. 20.20 Телевизион киножурнал. 20.30 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Сиздан угина, биздан бугина. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ

18.05 Мультфильм. 18.25 Реклама. 18.30 Музика оламида. 18.50 Замандоштар эскереуусу. 19.30 Фильм-концерт. 20.00 Шарҳловчи А. Черемушкининг 30 дақиқаси. 20.30 Эргуу (такрор). 21.30 «Время». 22.05 Бадиий фильм.

✦ МТ I

8.45 Ритмик гимнастика. 9.20 «Спортлото». 9.30 Эрта саҳарлаб. Болалар учун кўрсатув. 10.30 Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 Тонгги почта. 12.00 Оламга саёҳат. 13.00 1989 йил қўшиқлари. 13.15 Пхеньяндаги ёшлар ва студентлар XIII Жаҳон фестивали кундалиги. 14.00 Шеърият лаҳзалари. 14.05 Музикали киоск. 14.35 «Здоровье». 15.20 Очиқ эшиклар куни. 16.05 «Камалак». 16.45 Қишлоқ янгиликлари. 17.45 Халқаро панорама. 18.30 Ёшлар ва студентлар XIII Жаҳон фестивалининг ёпилиши. 21.30 «Время». 22.05 Салом, доктор! 22.20 «Юрмала-89».

✦ МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг! 8.45 Яхши-ёмон одам. Бадиий фильм. 10.25 Телеочерк. 10.45 «Агар сиз...» 11.30 Акс-садо: ҳафтанинг воқеалари. 11.45 Ҳужжатли фильм. 12.00 Мультфильмлар. 12.40 Ҳужжатли фильмлар. 13.35 Б. Брехт. Мешчанлар тўйи. Фильм-спектакль. 15.00 Куйловчи Россия. Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. 17.20 Янгиликлар. 17.30 Шўр нон. Ҳужжатли фильм. 18.20 Теннис. Уимблдон турнири. 19.00 Хотира кемаси. Ҳужжатли фильм. 19.15 Киносерпантин-1. 20.15 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.30 Киносерпантин-2. 21.30 «Время». 22.05 Салом, доктор! 22.20 Киносерпантин-3. Қонли қасам. Бадиий фильм. Танаффусда — Янгиликлар. 01.05 Теннис. Уимблдон турнири.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

✦ ТОЖИКИСТОН ССР. Ҳисор районидаги тоғли Олмаоса қишлоғи яқинида топилган кумуш тангалар [3027 дона] бутун Тожикистонда олиб борилган археологик қазилмалар тарихидаги энг йирик хазинадир. Мутахассислар бу тангаларни XI асрга мансуб деб топдилар. Уларнинг тахминича ушбу кумуш чақалар тарихий кўҳна Чағониён вилоятида муомалада бўлган. Маълумки, бу вилоят ҳозирги Ҳисор водийсининг бир қисмини эгаллаб турган. СУРАТДА: таъмирловчи-мусаввир Светлана Шарипова топилган тангаларни ўрганмоқда.

С. Жуков суратга олган. (ТАСС).

✦ ХЕЛЬСИНКИ. Бу ерда аёллар соч турмаклаши ва бош кийимлари конкурси ўтказилди. Унда Суоми мамлакатининг ва хорижий элларнинг энг кўзга кўринган усталари иштирок этдилар. Конкурсга қаттиққўллик билан баҳо бериб турган ҳакамлар ҳайъати сартарошлар ва бош кийимлари дизайнерларининг энг оригинал ечимли ишларинингина мукофотларга лойиқ, деб топдилар.

СУРАТДА: ёш келинлар учун мўлжалланган ва «Жумбоқ» деб аталган мана шу антиқа бош кийими ҳакамлар ҳайъатининг «Оригиналлиги учун» деб ном олган махсус совринини билан тақдирланди.

ЛЕХТИКУВА—ТАСС

БОЛАЛАР ШАҲАРЧАСИ

Пойтахтнинг Иваново тўқимачилари номли турар-жой массивида истиқомат қилувчи бир гуруҳ ота-оналар қурилиши ниҳоясига етган янги болалар комбинатига фарзандларини жойлаштириш учун дастлабки йўлланмаларни олдилар.

Ҳақиқий болалар шаҳарчаси деб аташ мумкин бўлган ушбу комбинат қурилишига 1 миллион 200 минг сўм маблағ сарф қилинди. У бир неча бинодан иборат бўлиб, спорт ва музика заллари, шинам ётоқхоналарга эга.

Комбинатнинг спорт залларини жиҳозлашда Тошкент трактор заводи ишчилари яқиндан ёрдам бердилар. Янги комбинатнинг болалар боғчасида ҳам, яслисида ҳам сузиш ҳавзалари мавжуд.

М. ШОЮСУПОВА.

• СПОРТ • — • СПОРТ •

ДЗЮДО

✦ ҚАРАҒАНДА шаҳрида Еркин Ахметов хотира совринини учун навбатдаги Бутуниттифоқ анъанавий турнири бўлиб ўтди. Бунда мамлакатимизнинг турли шаҳарларидан келган 155 полвон давраға чиқди. Вазн тартибида ғолиб келиб, совринн билан тақдирланганлар орасида республикамиз вакили Олег Мотов ҳам бор.

ФУТБОЛ

✦ БИЛЛУР соврин учун 1/16 финал ўйинлари бўлиб ўтди. Буларда қуйидаги натижалар қайд этилди: «Текстильщик» (Тирасполь) — «Торпедо» (Москва) — 2:2, «Металлург» (Запорожье) — «Черноморец» (Одесса) — 0:1, «Ворскла» (Полтава) — «Жальгирис» (Вильнюс) — 1:0, «Шинник» (Ярославль) — «Спартак» (Москва) — 0:1, «Динамо» (Ставрополь) — «Динамо» (Москва) — 1:3, «Амур» (Благовешченск) — «Металлист» (Харьков) — 2:3, МАСК — «Днепр» — 1:1, «Нефтчи» — «Ротор» — 2:1, «Гурия» — «Шахтёр» — 1:0.

Кеча «Пахтакор» ўз майдонида «Помир» командаси билан учрашди. (Ўйин ҳақидаги ҳисобот газетанинг келгуси сонида босилади).

РЕГБИ

✦ МАМЛАКАТ чемпионати олий лигаси қатнашчилари ўртасида навбатдаги тур учрашувлари ўтказилди. Тошкентнинг «Звезда» регбичилари чемпионатда якка ҳокимлик қилаётган Красноярскнинг ЭТС клубини қабул қилишди. Ўйинда меҳмонлар 29:18 ҳисобида устун келдилар. ЭТС командаси 18 турдан сўнг 46 очко билан пешқадамлик қилмоқда. «Звезда» эса 29 очко билан жадвалнинг пастидан иккинчи ўринни эгаллаб турибди.

«02» ХАБАР БЕРАДИ

● ИЮНЬ ойининг 26 куни мобайнида область ижроия комитети ички ишлар бошқармаси навбатчи бўлимига келиб тушган жиноят ва ҳодисалар ҳақидаги арзнома ва хабарларни таҳлил қилиш шуни кўрсатадики, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан жиноят қидирув соҳаси бўйича жиноятлар кўрсаткичи мазкур даврда ўсган (фақат қуйидагилар бундан мустасно: ўтган йили шу даврда 7 та қотиллик юз берганди, бу йил ҳам 7 та, 11 та номусга тажовуз қилиш ҳодисаси рўйхатга олинди, ўтган йили 12 та эди, 2 та ўрнига 1 та талончилик ҳужуми қилинган, 3 та ўрнига 1 та фирибгарлик ҳодисаси рўйхатга олинди, йўл транспорти ҳодисалари ҳам 136 тадан 130 тага қисқарди).

● ОҒИР тан жароҳатлари етказиш 202 тадан 209 тага, йўлтўсарлик 6 тадан 11 тага, ашаддий безорилик 2 тадан 13 тага ўсгани алоҳида ташвиш уйғотади.

● Ўғирликлар сонининг кескин ўсиб бораётгани ҳам жиддий мушоҳада талаб этади: давлат мулкини ўғирлаш 28 тадан 49 тага, гражданларнинг шахсий мулкини ўғирлаш 95 тадан 140 тага, автомототранспорт воситаларини олиб қочиш 16 тадан 19 тага кўпайди.

● АГАР ўтган йили шу даврда йўл транспорт ҳодисалари туфайли 20 киши ҳалок бўлган бўлса, бу йил 28 киши ҳаётдан кўз юмди.

● ҚУЙИДА навбатчи бўлимга тушган хабарлардан намуналар келтирамиз:

25 июнь куни эрталаб соат 5 да Олмалиқ шаҳридаги маиший химия заводи ёнида милиция наряди томонидан Г 55—83 ТШ номерли ВАЗ-2105 автомашинаси тўхтатилди. Уни шу шаҳарда истиқомат қилувчи Э. Абдураҳмонов бошқариб бораётган эди. Машина ичида ҳар бирида 64 тадан «Иллюзия» дезодоранти бўлган 9 та қути, бўёқ тўла 3 литрли баллон, кўзгу учун гардиш, жами 1130 сўмлик нарсалар топилди.

● 26 июнь куни тунда номаълум киши Оҳангарон район маиший комбинатининг ишчиси Б. Турсунов гаражидан 56—58 ТШЖ ва 74—90 ТШВ номерли ЯВА-350 маркали иккита мотоциклни ўғирлаб кетди.

● АЙНИ шу куни тунда номаълум кимса ТашГРЭС ошхонасининг ходимаси А. Маҳмудхўжаева уйидан 3600 сўмлик заём облигацияларн ва 500 сўм пул ўмарган.

Область ижроия комитети ички ишлар бошқармаси матбуот марказн.

«ТЕАТР» КРОССВОРДИ

ЭНИГА: 5. Ўзбек театри устозларидан бири. СССР халқ артисти. 6. Атоқли драматург, «Кремль курантлари» пьесаси муаллифи. 7. Ўлмас Умарбеков драмаларидан бири. 10. Музикали саҳна санъати тури. 11. А. Н. Островскийнинг «Момақалдироқ» драмаси қаҳрамони. 14. Пьесада қаҳрамонни гавдалантирувчи санъаткор. 15. «Юлдузли тунлар» тарихий драмасидаги бош қаҳрамон. 18. Ҳажвий образлар устаси, Ўзбекистон ССР халқ артисти С. Хўжаев ижросидаги машҳур музикали комедия қаҳрамони. 19. «Имон» драмаси қаҳрамони. 20. Таниқли совет комик актёри, СССР халқ артисти.

БЎЙИГА: 1. «Ҳамза» драмаси персонажи. 2. Драматург, «Оила» пьесаси муаллифи. 3. «Зайнаб ва Омон» операси персонажи. 4. Мухтор Ашрафий операси. 8. Пьесани саҳналаштирувчи ижодкор. 9. Отелло образини маҳорат билан гавдалантирган ўзбек актёри, СССР халқ артисти. 12. Театр муссаввири, Ўзбекистон ССР халқ рассоми. 13. Тошкентдаги, ўзбек шоири номи билан аталувчи театрлардан бири. 16. Ҳамид Ғуломнинг «Муҳаббат тантанаси» драмаси персонажи. 17. «Парвона» драмасида актёр Обид Юнусов ижросидаги образ.

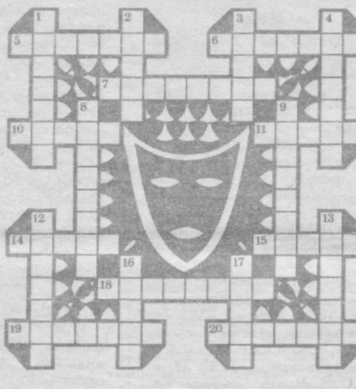

Ф. ОРИПОВ тузган.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

• Реклама ва эълонлар • — • Реклама ва эълонлар •

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
М. Қориёқубов номли ўзбек давлат филармонияси
В. И. ЛЕНИН НОМЛИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
1 ИЮЛЬ, СОАТ 19.30 ДА
Ҳиндистонга қилган сафардан қайтиш муносабати билан
ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ АРТИСТИ,
ТУРКМАНИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРТИСТ
Бобомурод ҲАМДАМОВ
РАҲБАРЛИГИДАГИ АНСАМБЛНИНГ
ҲИСОБОТ КОНЦЕРТИ
Билетлар СССР Халқлари дўстлиги саройи кассаларида соат 14.00 дан сотилади.

Ўзбекистон Журналистлар союзи Тошкент ташкилоти ва «Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси коллективи СССР Журналистлар союзи аъзоси, ЎзТАГ масъул ходими И. Сулаймоновга укаси, ТошПИ профессори Искандар СУЛАЙМОНОВнинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р — 14602 Б — 1630 Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12